

# Maga

(*Da:i Sia: - Mark; Modu - Mareko; Bisini - Mak*)

*Hidadea Sia:*

Maga buga ganodini, dedesu dunu Maga da Yesu Gelesu, Gode Ea Manodafa, amo Ea sia: olelesa. Amo sia: dedei ganodini, Yesu Ea gasa bagade olelesu hou, Ea uhinisu hou amola Ea Fio liligi fadegasu hou ninia ba:sa. Hina Yesu Gelesu da Hi Dio Hi fawane asuli amo Dunu Egefe. E da osobo bagade dunu ilia wadela:i hou fadegamusa:, bogoma:ne misi, Ea da sia:i dagoi. Maga da Yesu Ea esalusu hou olelesa. Hidadea e da Yone Ba:bodaise ea hou, Yesu Ea hanoga fane salasu hou, amola Sa:ida:ne da Yesuma dafama:ne ado ba:su, amo hou olelesa. Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Ea sia: nababeba:le, Ea hou dawa:lalu. Be Yesuma ha lai dunu da Ema mi hanananu. Buga na:iyado bega: da Yesu Ea se nabasu, Ea bogosu amola Ea wa:legadosu olelesa.

*Sia: Dedei*

- 1 Sia: Ida:iwane Degabo Misi...Sia:alalo 1:1-13
- 2 Yesu da Ga:lili Sogega Sia: Olelei...Sia:alalo 1:14-9:50
- 3 E da Ga:lili Soge Yolesili,  
Yelusaleme moilai bai bagadega  
Doaga:i...Sia:alalo 10:1-52
- 4 Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega  
Hialigi

Afadafa Sia: Olelelalu, Bulufalegeiga Bogo...Sia:alalo 11:1-15:47  
 5 Yesu Ea wa:legadosu...Sia:alalo 16:1-8  
 6 Yesu Ea Fa:no Bobogesu Dunu da  
 Ea da:i Gaheabolo Ba:i Dagoi...Sia:alalo 16:9-20

### *Maga*

*Yone Ba:bodaise Ea Olelesu*  
 (Ma:diu 3:1-12; Luge 3:1-18; Yone 1:19-28)

<sup>1</sup> Go sia: dedei da Gode Ea sia: ida:iwane gala amo Ea Manodafa Yesu Gelesu Ea hou olelesa.  
<sup>2</sup> \*Musa: balofede dunu Aisaia da amane dedei, "Gode da amane sia:i, `Dawa:ma! Na da Dia logo fodoma:ne, Na da Na sia: adole iasu dunu Di bisili masa:ne asunasimu.

<sup>3</sup> †Dunu afadafa hi fawane da dunu hame esalebe hafoga:i sogega amane wele sia:nana, `Hina Gode Ea logo momagemane, molole fodoma!' <sup>4</sup> Amalalu, Yone Ba:bodaise da amo wadela:i soge ganodini, Gode Ea sia: olelelalebe amola hanoga fane salasu hou hamonanaba doaga:i. Dunu huluane ilia wadela:i houba:le gogosiane, Godema sinidigili, hanoga fane salasilalu, ilia Gode Ea gogolema:ne olofosu ba:mu, e amane olelei. <sup>5</sup> Yudia soge dunu bagohame amola Yelusaleme moilai bai bagade dunu bagohame da ema doaga:le, ilia wadela:i hou fofada:i. Amalalu, Yone da ili huluane Yodane Hanoga fane salasi.

<sup>6</sup> ‡Yone da abula amo ga:mele ea hinaboga amuli, idiniginisi. E da bulamagau gadofu

---

\* 1:2: Ma:lagai 3:1 † 1:3: Aisaia 40:3 ‡ 1:6: 2 Hina bagade 1:8

beleda bululisi. Ea ha:i nasu da sage amola agime hano. <sup>7</sup> E da dunu huluanema amane sia:i, “Na bagia fa:no misunu dunu da na hou bagadewane baligisa. Na da beguduli, Ea emo salasu fadegamu, na defele hame galebe. <sup>8</sup> Na da dili hanoga fane sala. Be E da Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amoga ba:bodaise hamomu.”

*Yesu Ea Ba:bodaise Hamoi amola Sa:ida:ne da Ema Dafama:ne Ado Ba:su*

*(Ma:diu 3:13—4:11; Luge 3:21-22; 4:1-13)*

<sup>9</sup> Amo esoga Yesu da Na:salede moilai Ga:lili soge ganodini yolesili, Yonema doaga:i. Yone da Yesu Yodane Hanoga fane salasi.

<sup>10</sup> E da hano yolesili, bu wa:legadole ba:loba, E da muagado logo doasili, Gode Ea A:silibu Hadigidafa, `dafe' sio ea ba:su agoane hamoi, gudu sa:ili Ea da:iga fila dalebe ba:i.

<sup>11</sup> §Amola, sia: bagade muagado amane sia:be nabi, “Di da Na dogolegei Manodafa. Na da Dima hahawane gala.”

<sup>12</sup> Amalalu, Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala da Yesu dunu hame esalebe wadela:i soge amoga oule asi. <sup>13</sup> Amo sogebiga Yesu da eso40esalu. Sa:ida:ne da Yesu dafama:ne, Ema ado ba:i. Yesu da sigua ohe fi amola gilisili esalu. Be a:igele dunu ilia da Yesu fidimusa: misi.

*Yesu da Menabo Gasa:su Dunu Ema Fa:no Bobogema:ne Sia:i*

*(Ma:diu 4:12-22; Luge 4:14-15; 5:1-11)*

---

§ 1:11: Mui 22:2; Gesami Hea:su 2:7; Aisaia 42:1; Ma:diu 3:17, 12:18; Maga 9:7; Luge 3:22

14 Helode da Yone Ba:bodaise se iasu diasu ganodini sali. Amalalu, Yesu da Ga:lili sogega asili, Gode Ea Sia: Ida:iwane Gala olelei. 15 \*\*E amane sia:i, “Defea! Ilegei eso da doaga:i dagoi. Gode Ea Hinadafa Hou da gadenenewane doaga:i. Dilia wadela:i hou yolesili, Gode Ea Sia: dafawaneyale dawa:ma!”

16 Yesu da Ga:lili Hano Wayabo bega: laloba, menabo gasa:su dunu aduna amo Saimone amola eya A:dalum menabo gasa:lebe ba:i. 17 Yesu da elama amane sia:i, “Nama fa:no bobogema! Na da dunu hiougima:ne, gasa:su hou alima olelemu!”

18 Amalalu, ela da menabo gasa:su hedolo yolesili, Yesu Ea baligiga aligili fa:no bobogei.

19 Yesu da fonobahadi bu asili, Sebedi ea mano aduna amo Ya:mese amola Ya:mese eya Yone, ba:i. Iliia da dusagai ganodini menabo gasa:su nodomesa esalebe ba:i.

20 Yesu da elama misa:ne sia:i. Amalalu, ela da elea ada amola ea hawa: hamosu dunu yolesili, Yesu Ea baligiga aligili, fa:no bobogei.

*Dunu Ea Dogoga Fio a:silibu Aligila Sa:i  
(Luge 4:31-37)*

21 Yesu da Gabena:iame moilaiga doaga:i. E da Sa:bade eso enoga sinagoge diasu amo ganodini golili sa:ili, Gode sia: muni olelei. 22 ††Ea sia: nababeba:le, dunu huluane da fofogadigi. Bai Ea olelesu da Sema olelesu dunu ilia olelei baligili, Hina ea olelesu agoane nababeba:le.

---

\*\* 1:15: Ma:diu 3:2 †† 1:22: Ma:diu 7:28-29

<sup>23</sup> Sinagoge ganodini da dunu ea dogo ganodini Fio a:silibu aligila sa:i esalu. <sup>24</sup> E bagadewane wele sia:i, “Yesu! Na:saledede dunu! Dia abuliba:le nini wadela:musa: misibala:? Di na dawa:! Di da Gode Ea ilegei Sia: Hadigi Adola Ahoasu Dunu!”

<sup>25</sup> Be Yesu da wadela:i a:silibuma amane gagabole sia:i, “Ouiya:ma! Amo dunu ea da:iga fadegale fasima!”

<sup>26</sup> Wadela:i a:silibu da amo dunu ea dogo ganodini ludubiba:le, dunu da bagade doulalu. Amalalu, wadela:i a:silibu bagadewane “a:i” ea gusa:ne fadegale fasi.

<sup>27</sup> Amalalu, dunu huluane bagadewane fofogadigili, amane sia:i, “Abolebela:? Go da olelesu hou gaheabolo agoane gala. Amo dunu da Fio a:silibu ilima sia:sea, ilia da Ea adobe naba.”

<sup>28</sup> Amaiba:le, Ga:lili dunu fi huluane da Yesu Ea gasa bagade hou lalaba asi.

*Yesu da Oloi Dunu Bagohame Uhinisi  
(Ma:diu 8:14-17; Luge 4:38-41)*

<sup>29</sup> Yesu, Ya:mese, Yone amola eno ado ba:su dunu da sinagoge yolesili, Saimone amola A:dalu ela diasuga doaga:i. <sup>30</sup> Saimone ea esoa: da asugi madelaiba:le, dehea da:iya midi dialu. Iliya da amo hou Yesuma olelei. <sup>31</sup> Yesu da Saimone ea esoa: ema misini, ea lobo:le, e uhini wa:legadoi. Amalalu, uhibiba:le, Saimone ea esoa: da ilima aowasu.

<sup>32</sup> Daeya, eso dabe galu, ilia da oloi dunu amola doulasi dunu bagohame Yesuma oule misi.

<sup>33</sup> Moilai fi huluane da Yesu Ea diasu logo holeiga gilisi. <sup>34</sup> E da oloi dunu bagohame uhinisi. E da Fio liligi bagohame fadegale fasi. Be Yesu da Fio

a:silibu ilima “Ouiya:ma!” sia:i. Bai ilia da Yesu da Gode Ea Manodafa dawa:i galu.

*Yesu da Ga:lili Sogega Sia: Olelei  
(Luge 4:42-44)*

<sup>35</sup> Hahabedafa, eso mae misini, Yesu da wa:legadole, diasu yolesili asili, dunu hame esalebe sogega sia:ne gadomusa: asi. <sup>36</sup> Saimone amola ea na:iyado dunu da Yesu hohogola asi. <sup>37</sup> Hogole, ba:loba, ilia da Yesuma amane sia:i, “Dunu huluane da Di hogoi helelala!” <sup>38</sup> Be Yesu da ilima amane sia:i, “Defea! Be ninia da eno moilaiga Gode Ea sia: olelemusa: masunu. Na da amo hamomusa:, osobo bagade guiguda: misi!”

<sup>39</sup> ††Amalalu, Yesu da Ga:lili soge huluane amoga lalu. E da ilia sinagoge diasu ganodini, Gode Sia: olelelalu. E da wadela:i a:silibu dunu ilia dogo ganodini aligila sa:i, amo bagohame fadegale fasi.

*Yesu da Lebolosi Olo Madelai Dunu Uhinisi  
(Ma:diu 8:1-4; Luge 5:12-16)*

<sup>40</sup> Lebolosi olo madelai dunu da Yesuma misini, muguni bugili, ha:giwane Ema amane edegei, “Di da agoane hanai galea, Di da na uhinisimu dawa:.”

<sup>41</sup> Yesu da ema bagadewane asigiba:le, Ea lobo molole, lebolosi dunu digili ba:i. E da amane sia:i, “Na da hanai! Dia da:i fofolomu!”

<sup>42</sup> Amalalu, oloi dunu ea aiya huluane bahole, e da fofoloi dagoi ba:i. <sup>43</sup> - <sup>44</sup> §§Amalalu Yesu da ema amane sia:i, “Nabima! Amo hou eno dunuma mae olelema! Be gobebe salasu dunu,

---

†† 1:39: Ma:diu 4:23, 9:35    §§ 1:44: Gobebe Salasu 14:1-32

e da dia fofoloi hou noga:le abodema:ne masa! Amasea, dunu huluane di da uhi dagoi ba:ma:ne, Mousese ea musa: sia:i gobebe salasu liligi ema ima!”

<sup>45</sup> Be amo dunu da asili, Yesu Ea uhisu hou amo eno dunuma bagadewane olelelalu. Dunu huluane da nababeba:le, Yesu da bu dunu ilia ba:ma:ne moilaiga masunu hamedei agoane ba:i. Amaiba:le, E da dunu hame esalebe sogega esalu. Moilai gagai fi dunu bagohame da Ema doaga:i.

## 2

### *Yesu da Gadoi Dialu Dunu Uhinisi (Ma:diu 9:1-8; Luge 5:17-26)*

<sup>1</sup> Eso afae aligili, Yesu da Gabena:iame moilaiga bu hagi. Dunu huluane da E bu misi amo nabi dagoi. <sup>2</sup> Dunu bagohame gilisibiba:le, diasu da nabai galu. Logo holei amoga golili sa:imu da hamedei galu. Yesu da Gode Ea sia: olelelaloba, <sup>3</sup> dunu biyaduyale da gadoi dialu dunu Yesuma doaga:musa: gisa misi. <sup>4</sup> Be dunu bagohame gilisibiba:le, amola diasu ganodini golili sa:imu hamedeiba:le, ilia da diasu gado da:iya heda:le, figi hoga:le, efe bagele, oloi ea dehea diasu ganodini sanasi. <sup>5</sup> Yesu da ilia dafawaneyale dawa:su hou dawa:beba:le, gadoi dialu dunuma amane sia:i, “Nagofe! Na da dia wadela:i hou goglema:ne olofoi dagoi!”

<sup>6</sup> Be sema olelesu dunu mogili gadenene bulagi dialu, ilia asigi dawa:su ganodini amane dawa:i.

<sup>7</sup> “Defea hame galebe! E da lasogole sia:sa! Gode Hi fawane da goglema:ne olofosu dawa:!”

<sup>8</sup> Be Yesu, ilia asigi dawa:su dawa:beba:le, ilima amane sia:i, "Dilia abuliba:le dilia dogo ganodini agoane dawa:lalabala?" <sup>9</sup> Dilia adi dawa:bela:? Na da gadoi dialebe dunuma sia:mu, `Dia wadela:i hou Na da gogolema:ne olofoi dagoi!' o `wa:legadole, dia debea gisawane masa!' Adi sia: da asaboila:? <sup>10</sup> Be Dunu Egefe da osobo bagade dunuma gogolema:ne olofosu ima:ne gasa defele gala. Amo dilia dawa:ma:ne, Na da hamomu." <sup>11</sup> Amalalu, E da gadoi dialu dunuma amane sia:i, "Wa:legadole, dia debea gisawene diasuga masa."

<sup>12</sup> Amalalu, gadoi dialu dunu da amogaluwane wa:legadole, dunu huluane odagiaba, ea debea gagua gadole, gisawane, asi. Amo hou dunu huluane fofogadigili ba:i. Iliya beda:iwane Godema nodone, amane sia:i, "Dafawane! Wali eso musa: hame ba:su hou da degabo ba:i dagoi."

*Yesu da Lifaima Ea Baligia Aligima:ne Sia:i  
(Ma:diu 9:9-13; Luge 5:27-32)*

<sup>13</sup> Amalalu, Yesu da bu Ga:lili Hano Wayabo bega: asi. Dunu bagohame da Ema doaga:beba:le, E da Gode Sia: ilima olelei. <sup>14</sup> Laloba, Yesu da A:lafiase ea mano amo ea dio Lifai, su lidisu sesei ganodini esalebe ba:i. Yesu da ema amane sia:i, "Nama fa:no bobogema!" Amalalu, Lifai da wa:legadole, Yesuma fa:no bobogei.

<sup>15</sup> Amalalu, fa:no, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Lifai ea diasuga ha:i manusa: doaga:i. Su lidisu dunu amola wadela:i hamosu dunu bagohame da Ea sia: nabimu hanaiba:le, ilima



gilisi. <sup>16</sup> Fa:lisi fi dunu ilia Sema olelesu dunu esalebe ba:i. Ili da Yesu amola wadela:i hamosu dunu gilisili ha:i nanebe ba:beba:le, Yesu Ea fa:no bobogesu dunuma amane adole ba:i, “Yesu da abuliba:le su lidisu dunu amola wadela:i hamosu dunu amoea gilisili ha:i nanabela:?”

<sup>17</sup> Yesu da ilia sia: nabi. E amane sia:i, “Hame oloi dagumui dunu da manoma legesu dunuma hame maha, - oloi dunu fawane. Na da ida:iwane gasa fi dunu lidimusa: hame misi. Be Na da wadela:i dunu ilia hou sinidigima:ne, amo lidimusa: misi dagoi.”

*Ha:i Mae Nawane Sia:ne Gadosu hou  
(Ma:diu 9:14-17; Luge 5:33-39)*

<sup>18</sup> Yone Ba:bodaise ea fa:no bobogesu dunu amola Fa:lisi dunu ilia ha:i mae nawane sia:ne gadosu amo hou hamonanu. Amo hou dawa:beba:le, dunu eno da Yesuma doaga:le, amane sia:i, “Yone amola Fa:lisi dunu ilia fa:no bobogesu dunu da ha:i mae nawane sia:ne gadosu hou hamonana. Be dia ado ba:su dunu da amo hou hame hamosa. Abolebela:?”

<sup>19</sup> Yesu E bu adole i “Uda lamu dunu da esalebeba:le, ea uda lamu fidisu dunu abuliba:le ha:i manu hame moma:bela:? E esalebeba:le, amo hou da hamedei. <sup>20</sup> Be eso da misunu amoga Gode da uda lamu dunu Hi samogemu. Amasea, amo esoga, ilia da ha:i mae nawane sia:ne gadosa esalumu.

<sup>21</sup> Dunu da da:i salasu hea gadelai amoga nodomemusa:, da:i salasu gaheabolo hame gadelasa. Agoane hamosea, e da gaheabolo abula gadelai agoane ba:mu amola gaheabolo abula da hea amoga noga:le hame madelagi ba:mu.

22 Amola dunu ilia da waini gaheabolo amo ohe gadofu waini hano dili nasu hea amo ganodini hame sala. Amasea, waini gaheabolo da dena heda:sea, gadofu da fudagala:le, waini da udigili sogadigili, gadofu amola wadela:lesi dagoi ba:mu. Waini gaheabolo amo ohe gadofu waini hano dili nasu gaheabolo ganodini salimu da defea.

*Sa:bade Eso Hou*  
(*Ma:diu 12:1-8; Luge 6:1-5*)

23 \*Sa:bade eso amoha, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da gagoma bugi ganodini lalu. Ea ado ba:su dunu da gagoma faili nanu. 24 Fa:lisi dunu ilia da Yesuma amane adole ba:i, “Dia ado ba:su dunu da abuliba:le Sa:bade sema wadela:sala:?”

25 †Yesu E bu adole i, “Dilia Gode Sia: Dedei idibala:? Da:ibidi amola ea baligiga aligisu dunu ilia ha:i nababeba:le, 26 ‡Gode Ea diasu ganodini golili sa:ili, (amo esoga Abaia:da da Godema gobelesalasu dunu hina esalu) agi ga:gi Godema imunusa: ligisi, amo lale nanu, ea fidisu dunuma i dagoi. Amo agi ga:gi da sema bagade. Gobelesalasu dunu fawane nasu. Be Da:ibidi da lale nanu amola ea fidisu dunu ilima i dagoi.”

27 Sia: dagomusa:, E amane sia:i, “Gode da osobo bagade dunu fidima:ne, Sa:bade sema hamosu. Be Gode da Sa:bade eso hou fidima:ne, dunu fi hame hamoi.

28 Amaiba:le, Dunu Egefe da liligi huluane amola Sa:bade eso amoma Hina esala!”

---

\* 2:23: Mousese ea Malasu 23:25 † 2:25: 1 Sa:muele 21:1-6

‡ 2:26: Gobelesalasu 24:9

### 3

#### *Dunu Ea Lobo Gadoi Dialu (Ma:diu 12:9-14; Luge 6:6-11)*

<sup>1</sup> Yesu da sinagoge diasuga bu doaga:sea, E da dunu amo ea lobo gadoi dialu ba:i.

<sup>2</sup> Fa:lisi dunu esalu da Yesuma ougiwane diwaneya udidimu hanaiba:le, Ea hou nani sosodoi. E da Helefishu (Sa:bade) esoga hawa: hamoma:bela:? amo ilia asigi dawa:su ganodini dawa:i galu. <sup>3</sup> Yesu da lobo gadoi dunuma amane sia:i, “Di da dunu huluane ba:ma:ne diasu dogoa leloma!” <sup>4</sup> Yesu da Fa:lisi dunuma amane sia:i, “Sa:bade eso ganodini hou ida:iwane hamomu da defeala:? O amo eso ganodini wadela:i hou hamomu da defeala:? Sa:bade esoga dunu uhinisimu da defeala:? O medole legemu da defeala:?” Be ilia da ouiya:le esalu.

<sup>5</sup> Iliya hame asigi hou ba:beba:le, Yesu da se nabi. E da ilima ougiliwane ba:i. E da lobo gadoi dialu dunuma amane sia:i, “Dia lobo moloma!” Amo sia: nababeba:le, e da ea lobo moloi. Amalalu, ea lobo da bu ida:iwane ba:i. <sup>6</sup> Fa:lisi dunu da gadili asili, ilia amola Helode ea fidisu dunu, ilia da Yesu fuga:musa:, gilisili sia: dalu.

#### *Dunu Bagohame Hano Wayabo Bega: Gilisi*

<sup>7-8</sup> Amo soge yolesili, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Ga:lili Hano Wayabo bega: asi. Ga:lili soge dunu, Yudia soge dunu, Yelusaleme dunu, Idiumia dunu, Yodane Hano gusudili bega: fi dunu, Daia dunu amola Saidone dunu, amo bagohame ilia Yesu Ea hamobe nababeba:le,

Ema doaga:i. <sup>9</sup> \*Dunu bagohame da E osa:le heda:sa:besa:le, E da Ea ado ba:su dunu ilima ilia da dusagai momagema:ne sia:i.

<sup>10</sup> Yesu da dunu bagohame uhinisiba:le, oloi dunu Yesu Ea da:i digili ba:ma:ne bagadewane eno dunu gua:ne fasili, digili ba:musa: misi.

<sup>11</sup> Dunu ilia dogo ganodini Fio a:silibu aligila sai: da Yesu ba:sea, osoboga diasa:ili amane gusa:ne welalu, “Di da Gode Egefe!”

<sup>12</sup> Be Yesu da amo wadela:i a:silibu ilima ilia da Ea hou eno dunuma mae adoma:ne gagabole sia:i.

*Yesu da Dunu Fagoyale Ilegei*  
(*Ma:diu 10:1-4; Luge 6:12-16*)

<sup>13</sup> Amalalu, Yesu da goumiba:le heda:le, Ea ilegei dunu ili Ema misa:ne sia:i.

<sup>14</sup> Amalalu, E da dunu fagoyale gala amo ilegei. Ili da Ea baligiga aligili, amola fa:no Gode sia: olelema:ne, E da ili asunasimu sia:i. <sup>15</sup> E da wadela:i a:silibu fadegale fasima:ne amo gasa hou ilima i dagoi.

<sup>16</sup> E da ado ba:su dunu fagoyale ilegei. Ili dio da Saimone (Yesu da ea dio afadenene bu Bida dio asuli) <sup>17</sup> Ya:mese amola Ya:mese ea ola/eya Yone (Sebedi ea manola). Yesu da amo dunu aduna elama “Boanegese” dio asuli (amo dio dawa:loma:ne da `gu gelebe dunu’). <sup>18</sup> Eno da A:dalu, Filibe, Badolemiu, Ma:diu, Domase, Ya:mese (A:lafiase ea mano), Da:diase, Saimone (Selode fi dunu), <sup>19</sup> amola Yesu E hohonosu dunu Yudase Isaga:liode.

---

\* 3:9: Maga 4:1; Luge 5:1-3

*Yesu amola Bilisibale  
(Ma:diu 12:22-32; Luge 11:14-23; 12:10)*

<sup>20</sup> Amalalu, Yesu da diasu ganodini golili sa:i. Be dunu bagohame da gilisibiba:le, E amola Ea ado ba:su dunu da ha:i manu dibi hame ba:i.

<sup>21</sup> Amo hou nababeba:le, Yesu Ea sosogo fidafa da Yesu ouligimusa: misi. Bai dunu eno ilia amane sia:i, “E da doula ahoa,” amo sia: nababeba:le, ilia misi.

<sup>22</sup> †Sema olelesu dunu da Yelusaleme moilai bai bagadega misini esalu. Ili da amane sia:i, “Wadela:i a:silibu ilia hina amo Bilisibale da Yesu Ea dogo ganodini aligila sa:i. Amo wadela:i a:silibu ilia hina ea gasaga E da wadela:i a:silibu fadegale fasisa.”

<sup>23</sup> Amaiba:le, Yesu da ili misa:ne wei. E da fedege sia: ilima agoane olelei, “Sa:ida:ne hi da habodane Sa:ida:ne fadegale se fasima:bela:?”

<sup>24</sup> Fi afae da afafasea, gasa hameba:le dafamu.

<sup>25</sup> Moilai fi amola afafasea, gegesea, amo fi da hedolo dafamu.

<sup>26</sup> Amaiba:le, Sa:ida:ne da wa:legadosea, ea gasa afafabeba:le, hi gobelesu hima gegebaba:le, e da gasa hame ba:mu. Ea gasa da hamedemu.

<sup>27</sup> Dunu e da gasa bagade dunu ea liligi wamolamusa:, diasuga heda:musa: dawa:sea, e da hidadea gasa dunu ea lobo la:gili amalu ea liligi wamolasa.

<sup>28</sup> Na da dilima dafawane sia:sa! Gode da osobo bagade dunu ilia wadela:i hou amola lasogole sia: huluane goglema:ne olofomu.

<sup>29</sup> ‡Be nowa dunu da Gode Ea A:silibu Hadigidafa

---

† 3:22: Ma:diu 9:34, 10:25    ‡ 3:29: Luge 12:10

Gala amoma lasogole sia:sea, e da goglema:ne olofosu hamedafa ba:mu. Ea wadela:i hou da mae fisili eso huluane dialalalumu.”<sup>30</sup> Ilia da Yesu Ea dogo ganodini wadela:i a:silibu da aligila sa:i dagoi, amo ilia da sia: dabeba:le, Yesu da agoane adole i.

*Yesu Ea Ame amola Eya  
(Ma:diu 12:46-50; Luge 8:19-21)*

<sup>31</sup> Amalalu, Yesu Ea ame amola Ea eyalali doaga:i. Ilia da diasu gadili lelu. Ilia da Yesu ilima misa:ne sia:musa:, dunu afae Yesuma asunasi.

<sup>32</sup> Dunu bagohame da Yesu gadenenewane fi. Ilia da Ema amane sia:i, “Dia ame amola Dia eyalali da gadili lela. Ilia da Di hogosa.”

<sup>33</sup> Amalalu, Yesu E amane adole ba:i “Na ame amola Na eyalali da nowala:?”

<sup>34</sup> Amalu, E da sisiga:le sodolalu, dunu huluane bulagi ba:beba:le, amane sia:i, “Na ame amola Na eyalali da goea! <sup>35</sup> Nowa da Gode Ea hou nabawane hamosa, e da Naeya, Na aba amola Na:me esala.”

## 4

*Hawa: Bugisu Dunu Fedege Sia:  
(Ma:diu 13:1-9; Luge 8:4-8)*

<sup>1</sup> \*Yesu da Ga:lili Hano Wayabo, wayabo bega: Gode sia: muni olelelalu. Dunu bagohame gilisibiba:le, e da dusagaiga fila heda:le, amo ganodini hano dogoa esala olelei. Dunu huluane

---

\* 4:1: Luge 5:1-3

ea sia: nabimusa: bega: lelu. <sup>2</sup> E da fedege sia: bagohame ilima agoane olelei,

<sup>3</sup> “Nabima! Eso afaega, sagai ouligisu dunu da gagoma bugimusa: asi. <sup>4</sup> Hawa: fasilalu, mogili logoga sa:ili, emoga osa:le banenesili, hame dedeboiba:le, sioga na dagoi. <sup>5</sup> Mogili wadela:i magufu da:iya amo osoboga sa:ili, hedolo heda:i. <sup>6</sup> Be difi sa:imu hamedeiba:le, amola hano hameba:le, esoga hedolowane bioi. <sup>7</sup> Hawa: mogili da aya: gaga:nomei amola gisia sa:ili, heda:le, aya: gaga:nomeiga gigisiba:le, noga:le hame heda:i. <sup>8</sup> Be eno da osobo ida:idafa, amoga sa:ili, heda:le, hawa: afadafa da fage30 agoane, eno da 60 agoane amola eno da fage100 agoane bu legei.”

<sup>9</sup> Amalalu, Yesu E amane sia:i, “Ge galea, dilia nabima.”

Fedega Sia: ea Bai Olelesu

*(Ma:diu 13:10-17; Luge 8:9-10)*

<sup>10</sup> Dunu eno da asiba:le, Yesu Ea ado ba:su dunu fagoyale gala amola eno fa:no bobogesu dunu da Yesuma amo fedege sia: ea bai ilima olelema:ne sia:i. <sup>11</sup> E da ilima amane sia:i, “Gode da Ea Hinadafa Hou wamolegei olelesu liligi amo Na da dilima olelesa. Be eno osobo bagade dunu da udigili fedege sia: fawane naba. <sup>12</sup> †Gode Sia: Dedei da agoane diala,

‘Ilia da siga ba:sea, hame ba:mu.

Ilia da gega nabasea, hame dawa:mu.

Ilia hame dawa:beba:le, ilia sinidigili, hame fofada:mu.

---

† 4:12: Aisaia 6:9-10

Amasea, Gode da ilia wadela:i hou hame goglema:ne olofomu.' "

*Hawa: Bugisu Fedege Sia: Ea Bai  
(Ma:diu 13:18-23; Luge 8:11-15)*

<sup>13</sup> Yesu da Ea fa:no bobogesu dunu ilima amane adole ba:i, "Dilia da amo fedege sia: hame dawa:bela:? Amaiba:le, dilia da eno fedege sia: huluane habodane dawa:ma:bela:? <sup>14</sup> Hawa: bugisu dunu da Gode Ea sia: olelesu dunu. <sup>15</sup> Dunu mogili ilia da hawa: amo da ga:nasi logoga ligisi defele ba:sa. Amo fedege da dunu ilia da Gode Ea sia: ilia gega naba, be Sa:ida:ne da amo sia: hedolodafa bu samogesa.

<sup>16</sup> Hawa: magufu da:iya osobo amoga bugi da eno dunu ilia Gode sia: hahawane dogolegele bagade naba. <sup>17</sup> Be ilia difi sa:imu gogleiba:le, fonobahadi aligili, eno dunu ilima sia:ga gegebaba:le amola ilia da se nabasea, hedolo mugulusa. <sup>18</sup> Mogili da aya: gaga:nomei amola gagalobo amo sogega bugi. Amo dunu ilia da sia: naba. <sup>19</sup> Be osobo bagade hou dawa:beba:le, muni amola liligi hanaiba:le, amo sia: da goe dunu ea dogo ganodini gigisiba:le, e da ha:i manu fage hame legesa. <sup>20</sup> Hawa: osobo ida:iwane gala amoga bugi da dunu ilia Gode sia: nababeba:le, lalegaguli, fage hou ida:iwane legesa. Da:i afadafa, eno da fage30 agoane, eno da60 eno da100agoane legesa."

*Dilia Gamali Hadigi Noga:le Olelema:ne  
Gamali Bugisu amoga Ligisima  
(Luge 8:16-18)*



<sup>21</sup> †Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia da gamali amo ofodo o diaheda:su hagudu ligisisala:? Hame mabu! Dilia da gamali ea bugisu amo da:iya hadigi ba:ma:ne ligisisa.

<sup>22</sup> §Wamolegei liligi huluane da hobeia ba:mu. Wamowane sia: da hobeia hadigiga doaga:mu.

<sup>23</sup> Nowa da ge galea, nabima!

<sup>24</sup> \*\*Sia: dawa:iwane nabima! Dilia da eno dunuma iasu amo defele bu lamu. Dilia da amo iasu baligiliwane bu lamu. <sup>25</sup> ††Lai dunu da bu eno lamu. Be Gode da hame lai dunu ema ea lai huluane bu samogemu.

*Fage Heda:su Hou Fedege Sia:*

<sup>26</sup> Yesu E amane sia:i, “Gode Ea Hinadafa Hou da agoane dila. Dunu afae da ea ifabi amoga hawa: fasisa. <sup>27</sup> Eso huluane amo dunu golale, nedigili, hawa: da fudagala:le, sono heda:sa. Be ouligisu dunu da hawa: ea heda:su hou hame dawa:.

<sup>28</sup> Osobo hi fawane da ha:i manu hamosa. Hidadea lubi, fa:no da sogea amola fa:nodafa ha:i manu fage hamosa. <sup>29</sup> ††Be fage yoi ba:sea, faimu eso doaga:beba:le, e da gobiheiga faisai.”

*Masada Hawa: Fedege Sia:*

*(Ma:diu 13:31-32,34; Luge 13:18-19)*

<sup>30</sup> Yesu E amane sia:i, “Gode Ea Hinadafa Hou da adi liligi defelela:? Amo hou olelema:ne, ninia adi fedege sia: olelema:bela:? <sup>31</sup> Gode Ea Hinadafa Hou da masada hawa: agoane.

---

‡ 4:21: Ma:diu 5:15; Luge 11:33 § 4:22: Ma:diu 10:26; Luge 12:2 \*\* 4:24: Ma:diu 7:2; Luge 6:38 †† 4:25: Ma:diu 13:12, 25:29; Luge 19:26 †† 4:29: Youele 3:13

Osoboga bugibiba:le, eno hawa: da bagade be masada ea hawa: da fonobahadidafa ba:sa. <sup>32</sup> Be heda:sea, e da bugi bagadewane ifa agoane ba:sa. Amoda bagade bugila ahoabeba:le, sio fi bagohame ea amodaga bibisa.”

<sup>33</sup> Yesu da fedege sia: bagohame ilima olelei. Iliya asigi dawa:suga dawa:mu defele, E da olelei.

<sup>34</sup> E da eno sia: hame olelei, fedege sia: fawane. Be wamowane, E da Ea fa:no bobogesu dunu ilima sia: bai huluane olelei.

*Yesu Ea Sia:ga, Isu Gibula Bobodole Manu amo Hedofai*

*(Ma:diu 8:23-27; Luge 8:22-25)*

<sup>35</sup> Daeya galu, E da ilima amane sia:i, “Ninia dusagaiga fila heda:le, hano la:idi bega: ma-sunu.” <sup>36</sup> Ea fa:no bobogesu dunu da eno dunu gilisi amo yolesili, dusagai ganodini fila heda:le, Yesu amola oule asi. Eno dunu ilia da eno dusagaiga fila heda:le, Yesu Ea asi amoma fa:no bobogei. <sup>37</sup> Amalalu, fo bagade misi. Hano bagadewane gafulubiba:le, dusagai ganodini dadafubiba:le, dusagai da gela sa:imu agoai ba:i.

<sup>38</sup> Be Yesu da dusagai fa:no bega: golai dialebe ba:i. Amalalu, ilia da Yesu didilisili, amane sia:i, “Olelesu! Ninia da bogole gela sa:imu galebe! Di da hame asigibala:?”

<sup>39</sup> Yesu E nedigili, fo amoma gagabole sia:i. Hano gafului amoma, “Ouiya:ma! Olofole di-aloma!” Amalalu, fo da yolesi amola hano da bu olofole noga:iwane ba:i.

<sup>40</sup> E da ilima amane sia:i, “Dilia da abuliba:le beda:bela:? Abuliba:le dafawaneyale hame

dawa:bela:?” <sup>41</sup> Ilia bagadewane beda:ne, gilisili sia: dasu amo, “Go dunu da nowa dunula:? Fo amola hano ea sia: nababeba:le, go dunu da nowala:?”

## 5

*Yesu da Dunu ea Dogo Ganodini Fio a:silibu Aligila Sa:i amo Uhinisi*

*(Ma:diu 8:28-34; Luge 8:26-39)*

<sup>1</sup> Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Ga:lili Hano Wayabo na:iyado bega: doaga:i. Amo soge dio amo Gilasa. <sup>2</sup> Yesu da dusagai yolesili, osoboga aligila sa:i. Amalalu, doula ahoasu dunu amo ea dogo ganodini Fio a:silibu da aligila sa:i, Yesuma doaga:i.

<sup>3</sup> Amo dunu da bogoi alifaha esalu. E gasa bagadeba:le, afugimu da hamedei galu.

<sup>4</sup> Eso bagohame ea emo amola lobo, eno dunu ilia sia:nega la:gi. Be e ludubiba:le, sia:ne e hedolo fili, gagoudane fasi. Eno dunu da e gagulaligimu hamedei galu. <sup>5</sup> Gasi huluane amola eso huluane e da bogoi ea sogebe amola goumia lalu, “a:a:i” ea gusa:ne, ea da:i hi igiga fofa:gisu.

<sup>6</sup> E da Yesu manebe ba:beba:le, e da hehenane, Yesuma doaga:le, diasa:ili muguni bugi. <sup>7</sup> E da bagadewane wele sia:i, “Yesu! Gode Gadodafa Ea Mano! Di abuliba:le nama doaga:bela:? Gode Dioba:le, Di da nama se iasu mae ima!” <sup>8</sup> Bai Yesu da amane sia:nanebe ba:i, “Wadela:i a:silibu amo ea dogoga aligila sa:i, fadegale fasima!” Amaiba:le, doulassi da se iasu ema mae ima:ne sia:i.

<sup>9</sup> Amaiba:le, Yesu ema amane adole ba:i, “Dia dio da nowala:?” E bu adole i, “Na dio da Bagohame! Bai ninia bagohame amo dunu ganodini esala.” <sup>10</sup> Amalalu, doulasi da wadela:i a:silibu amo soge sedagaga mae asunasima:ne, Yesuma ha:giwane edegelalu.

<sup>11</sup> Goumi la:ididili, gebo wa:i bagade da ha:i nana esalebe ba:i. <sup>12</sup> Amalalu, wadela:i a:silibu ilia da amane sia:i, “Dia da amo gebo ilia dogo ganodini aligila sa:ima:ne, nini asunasima,” <sup>13</sup> Amalalu, Yesu da ilia logo doasi dagoi. Wadela:i a:silibu da amo dunu ea dogoga fadegale fasili, gebo ilia dogo ganodini aligila sa:i. Amalalu, gebo (2000agoane) da doulasili, hobeale, gafuluiba:le sa:ili, hanoga soagala:le, bogole gela sa:i.

<sup>14</sup> Gebo ili ouligisu dunu huluane da hobeale, moilai fi amola soge fi huluane olelei. Amaiba:le dunu huluane da amo hou ba:la misi. <sup>15</sup> Ilia Yesuma doaga:le, musa: doulasi dunu wadela:i a:silibu bagohame aligila sa:i dunu, wali abula ga:ne, asigi dawa:su bu ida:iwane hamoi ba:i. Ilia da bagadewane beda:i. <sup>16</sup> Amo hou ba:su dunu da doulasi ea hou amola gebo ilia hou hame ba:su misi dunu ilima olelei.

<sup>17</sup> Amalalu, ilia da Yesu eno sogega masa:ne ha:giwane sia:i.

<sup>18</sup> Yesu da dusagaiga bu fila heda:laloba, musa: doulasi dunu da Ema fa:no bobogema:ne, Yesu gilisili masusa: ha:giwane edegei.

<sup>19</sup> Be Yesu da e gagaboi. E amane sia:, “Dia moilaiga bu asili, Gode Ea dima fidisu hou amola

dima goglema:ne olofosu hou, dia na:iyado dunuma olelema!”

<sup>20</sup> Amalalu, asili, e da Diga:bolisi sogega (amo ganodini moilai nabuane ba:i) Yesu Ea fidisu hou oleleiba:le, dunu huluane da fofogadigi.

*Yesu da Ya:ilase Idiwi Uhinisi. E da Logoga Ahoanoba, Eno Uda da Yesu Ea Abula Fe Digili Ba:i*

*(Ma:diu 9:18-26; Luge 8:40-56)*

<sup>21</sup> Yesu da Ga:lili Hano Wayabo degele, na:iyado bega: doaga:i. Dunu bagohame da Ema gilisi. <sup>22</sup> Sinagoge ouligisu dunu ea dio amo Ya:ilase, da Yesuma misini, osoboga diasai. <sup>23</sup> E da Yesuma ha:giwane adole ba:i, “Na uda mano da bogomuwane diala. E uhima:ne di misini, ea da:i digili ba:ma!” <sup>24</sup> Amalalu, Yesu da amo dunu sigi asi. Dunu bagohame amola da fa:no bobogele, Yesu Ea da:i guba:le aligili asi.

<sup>25</sup> Uda afae da amo gilisisu ganodini esalu. Amo uda ea maga:me da ode fagoyale gala amoga udigili ahoanusu. <sup>26</sup> E da manoma legesu dunu ilima asiba:le, se bagade nabalua, mae uhini, ea oloi bu bagade heda:i. E da ea muni huluane amo manoma legesu dunu ilima i dagoi. Be hamedei galu. <sup>27</sup> Yesu Ea hou nababeba:le, e da Yesuma doaga:i. E da dunu bagohame aligi amo ganodini, Yesuma fa:no bobogei. <sup>28</sup> E da ea asigi dawa:su ganodini agoane dawa:i, “Na da Ea abula digili ba:sea, na uhibi ba:mu.”

<sup>29</sup> Amalalu, E da Yesu Ea abula digili ba:beba:le, ea maga:me logo hedofai dagoi ba:i. Ea da:i da uhini dagoi ba:i. <sup>30</sup> Yesu da ea da:iga gasa hou

gadili asi dawa:beba:le, e delegili amane sia:i, “Nowa da Na abula digili ba:bela?”

<sup>31</sup> Ea ado ba:su dunu da Ema bu adole i, “Dunu huluane dia da:i guba:le aligiba:le, di abuliba:le nowa digili ba:beyale sia:bela?”

<sup>32</sup> Be Yesu da digili ba:su dawa:ma:ne, ba:le gai. <sup>33</sup> Uda da ea uhibi dawa:beba:le, beda:iwane amola yaguguliwane Yesuma doaga:le, Ea emo gadenene muguni bugili, ea hamoi Ema olelei. <sup>34</sup> Amalalu, Yesu da ema amane sia:i, “Nadiwi! Di da dia dogo ganodini dafawaneyale dawa:beba:le, uhi dagoi. Hahawane masa! Dia oloi da bu hame madelamu.”

<sup>35</sup> E sia:nanoba, Ya:ilase ea diasu fi adola ahoasu dunu ilia da da ilima doaga:i. Ili da Ya:ilasema amane sia:i, “Didiwi bogoi dagoi. Hamedeiba:le, Yesuma mae misa:ne sia:ma!”

<sup>36</sup> Be ilia sia: mae nabawane, Yesu da Ya:ilasema amane sia:i, “Mae beda:ma! Be dafawaneyale dawa:ma.” <sup>37</sup> Yesu da eno dunuma mae misa:ne sia:i. E da asili, Bida, Ya:mese amola Ya:mese ola/eya Yone, ili fawane oule asi. <sup>38</sup> Ili da Ya:ilase ea diasuga doaga:sea, dunu bagohame didigia:lebe ba:i. <sup>39</sup> Diasu ganodini golili sa:ili, E da ilima amane adole ba:i, “Dilia abuliba:le ededenasala:? Abuliba:le dibala:? Mano da bogoi hame, udigili golai diala.”

<sup>40</sup> Be ilia da Ema oufesega:su. Be E da dunu huluane gadili adole asili, E da mano ea eda, eme amola Ea baligia aligisu dunu amo mano bogoi dialebe sesei ganodini oule asi.

<sup>41</sup> E da mano ea lobo:le, amane sia:i, “Da:lida gumi!” Amo sia: dawa:loma:ne da, “Uda

mano fonobahadi! Na dima agoane sia:sa! Wa:legadoma!”<sup>42</sup> Amo sia: nababeba:le, uda mano da hedolowane wa:legadole lalu. Amo mano da ode fagoyale esalu. Amalalu, dunu huluane da bogoi wa:legadoi ba:beba:le, fofogadigi galu.

<sup>43</sup> Yesu da amo hou dunu enoma mae olelema:ne sia:i. E da ilima amo uda manoma ha:i manu ima:ne sia:i.

## 6

*Na:salede Dunu Ilia Yesu Higa:i  
(Ma:diu 13:53-58; Luge 4:16-30)*

<sup>1</sup> Amo soge yolesili, Yesu amola ea fa:no bobogesu dunu, Yesu Ea moilaidafa amoga bu hagi.

<sup>2</sup> Sa:bade helefishu esoga, Yesu da sinagoge diasu ganodini ea sia: olelei. Dunu bagohame gilisibi ba:i. Ilia da Ea sia: nababeba:le, fofogadigili amane sia:i “Amo dunu ea gasa hou da habidili labala? Ea asigi dawa:su da habodane bagade hamobela:? Hou gasa bagadedafa musa: hame ba:su hou, E gasawane hamosa. <sup>3</sup> E da ifa hahamosu dunu. Ea ame da Meli amola eya da Ya:mese, Yousefe, Yudase amola Saimone. Ea dalusi huluane da ninia moilai ganodini esala.” Amaiba:le, ilia da Yesu higa:i. <sup>4</sup> \*Yesu da ilima amane sia:i, “Dunu fi huluane da balofede dunu ea sia: naba. Be hi moilaidafa fi dunu fawane da ea sia: hame naba.”

<sup>5</sup> Amaiba:le, amo moilaiga, E gasa bagade hou hamomusa: hamedei ba:i. Oloi dunu afae afae fawane, E da Ea lobo ilima ligisiba:le,

---

\* 6:4: Yone 4:44

uhinisi. <sup>6</sup> Ilia dafawaneyale hame dawa:su hou ba:beba:le, Yesu E fofogadigi. Amalalu, E Na:salede moilai yolesili, eno moilaiga olelela lalu.

*Yesu da Ado ba:su Dunu Fagoyale Gala Ea Sia:  
Olelema:ne Asuna Asi  
(Ma:diu 10:5-15; Luge 9:1-6)*

<sup>7</sup> E da Ea ado ba:su dunu ilima Ema misa:ne sia:i. E da ili aduna aduna, asunasi. Fio a:silibu dunu ilia dogo ganodini aligila sa:i, amo fadegale fasima:ne, E da Ea ado ba:su dunuma gasa sagoi. <sup>8</sup> †E da ilima amane sia:i, “Agi ga:gi, daba, amola muni bulu ganodini sali, amo liligi huluane mae aguni masa! Dagulu fawane gaguli masa! <sup>9</sup> Emo salasu salima. Be da:i salasu aduna hame, afadafa fawane salima.” <sup>10</sup> E da eno ilima amane sia:i, “Moilaiga doaga:sea, nowa dunu dilima yosia:sea, amo dunu ea diasuga dilia golale, eno sogega masunusa: dawa:sea fawane yolesima! <sup>11</sup> ‡Be moilai dunu da dilima hame yosia:sea amola dilia sia: ilia higasea, bu asili, ilima sisasu olelema:ne, osobo dilia emo gafe dialebe dogalesima!”

<sup>12</sup> Amaiba:le, Ea fa:no bobogesu dunu da asili, dunu huluane ilia wadela:i hou yolesili Godema sinidigima:ne, amo sia: olelei. <sup>13</sup> §Ilia da Fio a:silibu bagohame ilia sia:ga fadegale fasi. Ilia da oloi dunu bagohame uhima:ne, ilima susuligi sogadigi.

---

† 6:8: Luge 10:4-11    ‡ 6:11: Asunasi Dunu Ilia Hou 13:51  
§ 6:13: Ya:mese 5:14



*Yone Ba:bodaise Ea Bogosu  
(Ma:diu 14:1-12; Luge 9:7-9)*

14 \*\*Gamane hina dunu Helode da amo hou nabi. Bai dunu huluane da Yesu Ea gasa bagade hou sia: dasu. Dunu mogili ilia amane sia: dasu, “Amo dunu da Yone Ba:bodaise bogole, bu uhini wa:legadoi. Amaiba:le E da gasa bagade hawa: hamonana!” 15 Be eno dunu, “E da Elaidia.” sia:i. Eno ilia amane sia:i, “E da balofede dunu, ninia aowalalia balofede dunu agoane.” 16 Be Helode, amo hou nababeba:le, amane sia:i, “Na da Yone ea dialuma damuni fasima:ne sia:i. E da bogole bu wa:legadoi.” 17 ††Musa:, Helode da hamoma:ne sia:beba:le, ilia da Yone afugili, la:gili, se iasu diasu ganodini sali. Helode da ea ola Filibe idua e dio amo Heloudiase, lai dagoi. Amo uda ea sia: nababeba:le, Helode da Yone lale, se iasu ganodini sali. 18 Bai Yone da Helodema amane sia:nanu, “Dia ola idua wamolamu da sema bagade!”

19 Amaiba:le, Heloudiase da Yonema mi hanaiba:le, e fuga:musa: dawa:i galu. Be Helode da e fuga:musa: logo hame fodoi. 20 Helode da Yonema beda:i galu. Bai Yone ea hou da hadigi amola ida:iwane e dawa:beba:le, Helode da e gaga:i. Helode da Yone ea sia: nabimu hanai, be ea sia: nababeba:le, gogolelebe galu.

21 Be Heloudiase ea eso da doaga:i dagoi. Helode e lalelegesu esoga, ea eagene ouligisu dunu, dadi gagui ouligisu dunu, amola Ga:lili migo dunu huluane, Helode da Lolo nabe amoga

---

\*\* 6:14: Ma:diu 16:14; Maga 8:28; Luge 9:19 †† 6:17: Luge 3:19-20

misa:ne hiougi. <sup>22</sup> Heloudiase idiwi misini, dunu huluane ba:ma:ne, siogoi. Helode amola lolo Nasu misi dunu huluane da hahawane ba:i. Amalalu, Helode da a:finima gasa bagade ilegele amane sia:i, “Dia hanai liligi nama adole ba:sea, na da imunuu.” <sup>23</sup> E da gasa bagade ilegele amane sia:nanu, “Di da na ouligibi fi dogoa mogili, la:idi afae dima imunusa: sia:sea, na da amo dima imunuu.”

<sup>24</sup> Amalalu, a:fini asili, ea amema amane adole ba:i, “Na adi liligi lamusa: adole ba:ma:bela:?” Eme da bu adole i, “Yone hanoga fane salasu dunu, amo ea dialuma damuni lamusa: adole ba:ma.”

<sup>25</sup> Amalalu, e hedolo Helode ea diasu ganodini bu golili sa:ili, amane sia:i, “Wahadafa Yone Ba:bodaise ea dialuma damuni, yaeya da:iya ligisili, amo nagili ima.”

<sup>26</sup> Amo sia: nababeba:le, Helode da se bagade nabi. Be e musa: gasa bagade sia:beba:le, amola ea lolo Nasu misi dunu ba:ma:ne gogosiamu higa:iba:le, ea musa: adoi yolesimu hamedei ba:i. <sup>27</sup> Amalalu, e da dadi gagui afae asunasili, Yone ea dialuma damuni gaguli misa:ne sia:i. Dadi gagui dunu da asili, se iasu diasu ganodini Yone Ba:bodaise ea dialuma gobiheiga damuni fasi. <sup>28</sup> Amo dialuma yaeya da:iya ligisili gaguli misini, a:finima i dagoi. Amalalu, a:fini da ea amema bu i. <sup>29</sup> Amo hou nababeba:le, Yone ea fa:no bobogesu dunu misini, ea da:i hodo lale, uli dogone sali.

*Yesu da Dunu 5000 ilima Ha:i Manu Sagoi  
(Ma:diu 14:13-21; Luge 9:10-17; Yone 6:1-14)*

<sup>30</sup> Yesu Ea asunasi dunu, Yesuma bu doaga:le, ilia hawa: hamoi Ema olelei.

<sup>31</sup> Dunu bagohame misini, sia: dabeba:le, ha:i manu logo amola helefimu logo hedofaiba:le, Yesu E amane sia:i, "Ninia da dunu hamedei sogea helefila masunu. Amogai da helefishu ba:mu."

<sup>32</sup> Amalalu, ilia da dusagaiga fila heda:le, dunu hame holoï sogebi amoga ilisu asi.

<sup>33</sup> Be dunu bagohame ilia asi nababeba:le, moilai yolesili, emoga hehenane, ilia sogebia doaga:musa: asili, hidadea doaga:i.

<sup>34</sup> ††Amaiba:le, bega: doaga:le, moiga aligila sa:ili, Yesu da dunu bagohame gilisibi ba:i. Dunu ilia da sibi amo da sibi ouligisu hame gala, amo defele ba:i. Yesu da ilima asigi galu. E da liligi bagohame ilima olelei.

<sup>35</sup> Daeya, Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema misini, amane sia:i, "Goe sogea da dunu hame holoï sogea. Gasimu gadenei galebe. <sup>36</sup> Dunu huluane da moilai enoga ha:i manu bidilama:ne masa:ne asunasima!"

<sup>37</sup> Be Yesu E bu adole i, "Dilisu ha:i manu ilima ima!" Iliã bu sia:i, "Ninia silifa fage 200 agoane iabeba:le, agi lale, ilima ima:bela:?"

<sup>38</sup> E da ilima bu adole ba:i, "Agi ga:gi da habodayane ganabela:? Ba:la masa!"

Ba:lalu, ilia amane bu adole i, "Agi ga:gi biyale amola menabo aduna fawane."

<sup>39</sup> Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunuma ilia da dunu huluane momogili, gilisisu afae afae, mola:ya:i gisi da:iya fima:ne sia:ma:ne, sia:i.

---

†† 6:34: Idisu 27:17; 1 Hina bagade 22:17; 2 Hou Olelesu 18:16; Isigiele 34:5; Ma:diu 9:36

<sup>40</sup> Ilia da gilisisu, eno da 100 agoane, eno da 50 agoane, agoaiwane dada:lei.

<sup>41</sup> Amalalu, Yesu da agi ga:gi biyale gala amola menabo aduna lale, Ea si ba:le gadole, Godema nodone sia:ne gadoi. Amalalu, E da amo agi ga:gi fifili, Ea fa:no bobogesu dunuma sagoi. Ilia dunu eno ilima bu sagoi. Menabo aduna amola, Yesu da dunu huluane moma:ne fifili sagoi. <sup>42</sup> Ilia huluane sadi ba:i. <sup>43</sup> Hame mai dialu agi ga:gi fifi amola menabo lale, daba fagoyale amo nabale ligisi. <sup>44</sup> Dunu 5000 agoane amola eno uda amola mano bagohame da sadi dagoi.

*Yesu da Hano Da:iya Mae Magufale Asi  
(Ma:diu 14:22-33; Yone 6:15-21)*

<sup>45</sup> Amalalu, Yesu Ea sia:be nabalalu, ea ado ba:su dunu da dusagaiga fila heda:le, Ga:lili Hano Wayabo na:iyado bega: doaga:musa: asi. E da dunu eno huluane ilima masa:ne sia:i. <sup>46</sup> Huluanema "Asigibio" sia:nanu, Yesu hisu sia:ne gadomusa:, goumiba:le heda:i. <sup>47</sup> Daeya, Ea ado ba:su dunu da dusagai ganodini hano dogoa ahoanu, Yesu hisu moiga lelu. <sup>48</sup> Fo bagade da ilia odagiga mabeba:le, Ea ado ba:su dunu se nabawane susugane sua:lalebe, amo Yesu E ba:i. Amalalu, hahabedafa, eso mae misini, hadigi gadenene, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma doaga:musa:, hano da:iya mae magufale asi. Ilima baligimusa: manebe ba:i. <sup>49</sup> Be ilia da Yesu mae magufale manebe ba:beba:le, E da bogoi a:silibuyale dawa:iba:le, bagade beda:i. <sup>50</sup> Ea manebe huluane ba:beba:le, ilia beda:ga bogomu agoai dawa:i.

Be Yesu E ilima hedolo amane sia:i, “Mae beda:ma! Amo da Na!” <sup>51</sup> Amalalu, E da dusagaiga fila heda:loba, fo da yolesi. Iliya bagadewane fofogadigi. <sup>52</sup> Bai ilia da Yesu E agi ga:gi afadenene bagade hamoi, amo musa: hame ba:su gasa bagade hou dawa:mu hamedeiwane ba:i.

*Yesu da Genesalede soge Ganodini Oloi Dunu Uhinisi*

*(Ma:diu 14:34-36)*

<sup>53</sup> Amalalu, ilia da hano wayabo degele, Genesalede soge bega: doaga:le, dusagai la:gilisi. <sup>54</sup> Iliya moiga aligila sa:ili, dunu eno huluane da amo doaga:i dunu da Yesu ilia dawa:i. <sup>55</sup> Amalalu, moilai enoga moilai enoga hehenane asili, oloi dunu ilia debea da:iya dialu amo ilia Yesuma gisa misi. Dunu ilia, “Yesu da amo sogebe esala!” ilia nababeba:le, amo sogebiga oloi dunu gigisa misi. <sup>56</sup> Yesu da asili, Ea doaga:i soge huluane, moilai fonobahadi amola moilai bagade amola iwilaga amo sogebe huluane amoga ilia oloi dunu oule misini, bidiga lasu diasuga ligisili, Ea abula fe digili ba:ma:ne, Yesuma edegei. Nowa da Ea abula fe digili ba:loba, e da bu uhi dagoi ba:i.

## 7

*Aowalali Fi Iliya Olelesu*

*(Ma:diu 15:1-9)*

<sup>1</sup> Fa:lisi dunu amola Yelusaleme fi Sema olelesu dunu da Yesuma gilisi. <sup>2</sup> Yesu Ea fa:no bobogesu dunu ilia da Fa:lisi ilia lobo dodofesu hou defele,

hame hamosu. Fa:lisi amola sema olelesu dunu da ilia hou ba:i dagoi.

<sup>3</sup> (Fa:lisi dunu amola Yu dunu ilia aowalali fi ilia hou dawa:beba:le, ha:i manusa: dawa:sea, ilia lobo usunawane amoga ilia lobo dodofesa.

<sup>4</sup> Ilia bidiga lama:ne diasuga asili, bu hagsia, ilia da:i ilia dodofesa. Aowalali fi sema bago-hame ilia hamosa. Faigelei amola ofodo huluane ilia sema defele dodofesa.)

<sup>5</sup> Amaiba:le, Fa:lisi dunu amola Sema olelesu dunu da Yesuma amane adole ba:i, “Dia ado ba:su dunu da abuliba:le aowalalia fi ilia sia: mae nabawane, ilia lobo mae dodofele ha:i nahabela:?”

<sup>6</sup> \*Yesu E bu adole i, “Dafawane! Aisaia da hemone dilia dabua fawane moloi ogogosu hou noga:le ba:la:lusu. Amaiba:le agoane dedei dila, ‘Amo dunu fi ilia da lafidili Nama nodone sia:sa.

Be ilia dogoga ilia da Nama hame dogolegei.

<sup>7</sup> Ilia da dunu ea sema da Gode Ea Sema amo ilia olelebeba:le, ilia da Nama udigili nodosa.’ ”

<sup>8</sup> Yesu E amane sia:i, “Dilia Gode Ea hamoma:ne sia:i yolesili, udigili osono bagade dunu ilia hamoma:ne sia:i amoma fa:no bobogesa.”

<sup>9</sup> E eno adole i, “Dilisu olelesu noga:le fa:no bobogema:ne, dilia da dawa:iwane logo hogole, Gode Ea Hamoma:ne sia:i yolesisa. <sup>10</sup> †Mousese da sema (Hamoma:ne Sia:i) agoane olelei, ‘Dia ada amola ame elama asigima!’ amola sema

---

\* **7:6:** Aisaia 29:13 † **7:10:** Gadili Asi 20:12, 21:17; Mousese ea Malasu 5:16; Gobeles Salasu 20:9

eno, `Nowa da ea ada o ea ame elama lasogole sia:sea, amo dunu medole legema!" <sup>11</sup> Be dilia da agoane olelesa, "Dunu da ea ame o ea ada amoma ea iasu elama imunu galu, be amo iasu liligi da hidadea Godema imunusa: ilegei sia:sea, <sup>12</sup> amo dunu ea ame amola ea ada hame fidimu da defea dilia sia:sa. <sup>13</sup> Amaiba:le, dilia da musa: sema dilia eno dunuma olelebeba:le, amola dilia Na waha sia:i hou hamobeba:le, dilia da Gode Ea sia: wadela:sa. Dilia da agoane liligi bagohame hamosa!"

*Ledodafa Hou da Habidili Mabela?:  
(Ma:diu 15:10-20)*

<sup>14</sup> Amalalu, Yesu da dunu huluane gilisi Ema misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i, "Dilia huluane nabima! Amola noga:le dawa:ma! <sup>15</sup> Gadili dialebe liligi huluane da dunu ea da:i ganodini masunuba:le, da ea hou hame wadela:sa. Be liligi ea dogo ganodini dialu ga masunuba:le, da ea hou wadela:sa. <sup>16</sup> Ge galea nabima!"

<sup>17</sup> Amalalu, E da dunu gilisi yolesili, diasu ganodini golili sa:ili, dunu eno hameba:le, Ea fa:no bobogesu dunu da amo fedege sia: ea bai ilima olelema:ne adole ba:i. <sup>18</sup> Yesu E bu adole i, "Dilia amola da hame dawa:su dunula:? Gadili liligi dunu ea lafi amoga ea da:i hodo ganodini masunuba:le da ea dogo hame ledoda hamomu, amo dilia hame dawa:bela:? <sup>19</sup> Bai amo liligi da ea dogo ganodini mae sa:ili, ea hagogoga fawane doaga:sa. Amasea, baligili bu gadili ahoa." (Amo sia: sia:beba:le, Yesu da ha:i manu liligi huluanedafa manu da defea (sema hame) olelei dagoi.)

<sup>20</sup> E amane sia:i, “Ganodini liligi ga ma-sunuba:le da dunu ea hou wadela:sa. <sup>21</sup> Dunu ilia dogo ganodini asigi dawa:beba:le, ilia wadela:le dawa:sa, medole legesa, inia uda adole lasa, <sup>22</sup> inia ea liligi wamolamusa: dawa:sa, mi hanaiba:le wadela:i hamosa, ogegosa, udigili hame asigi hou hamosa, eno dunu ilia gaguiba:le mudasa, gadesa, gasa bagade fi dawa:sa, udigili dadousa, <sup>23</sup> amo wadela:i hou huluane da ganodini dialebeba:le, ga ahoasea, dunu ea hou wadela:sa.”

*Uda Ea Dafawaneyale Dawa:su Hou  
(Ma:diu 15:21-28)*

<sup>24</sup> Amalalu, Yesu E wa:legadole, asili, Daia moilai amola Saidone moilai amo gadenene sogega doaga:i. E da wamowane diasu ganodini golili sa:i. Be Hi fawane wamowane esalumu da hamedei galu. <sup>25</sup> Be uda afae ea mano amo ea dogo ganodini Fio a:silibu aligila sa:i, e da Yesu Ea hou nababeba:le, Ema doaga:le, Ea emo gadenene osoboga diasai. <sup>26</sup> Goe uda da Galigi uda. E da Finisia soqe, Silia fifi lai ilia soqe ganodini lalelegei galu. E da Fio liligi idiwi ea dogoga aligila sa:i, amo fadegale fasima:ne, Yesuma ha:giwane edegei. <sup>27</sup> Be Yesu E bu adole i, “Manodafa ilia hidadea ha:i manu da defea. Ila ha:i manu udigili lale, wa:megili imunu da defea hame galebe.”

<sup>28</sup> Be amo uda da bu adole i, “Dafawane Hina! Be wa:me e da eda ea fafaiha esala, da mano ilia ha:i manu daladaha amo naha.”



<sup>29</sup> Yesu E amane sia:, “Dia amo adole iabeba:le, hahawane masa. Fio liligi didiwi ea dogo ganodini dialu da fadegai dagoi.”

<sup>30</sup> Amalalu, uda da asili, idiwi hahawane uhini diaheda:su da:iya midi dialebe ba:i. Wadela:i a:silibu da fadegale fasi dagoiba:le, hamedafa ba:su.

*Yesu da Gega:i Sia: Hamedei Dunu Uhinisi*

<sup>31</sup> Amalalu, Yesu da Daia moilai soge yolesili, Ga:lili Hano Wayabo amoga doaga:i. E da amo logo ahoabeba:le, Saidone moilai amola Dega:bolisi (moilai nabuane gala) amo soge E da baligi dagoi. <sup>32</sup> Eno dunu da ge ga:i, sia: dioiwane hamoi dunu, Yesuma oule misi. Ilia da Yesu e uhinisima:ne ea da:iga lobo ligisima:ne ha:giwane edegei. <sup>33</sup> Yesu da eno dunu huluane mae ba:ma:ne, amo dunu la:ididili oule asi. E da Ea lobo sogo amo dunu ea ge gelabo ganodini sali. Amalalu, Yesu da Ea lobo sogo amoga defo adugala:le, amo dunu ea gona:su digili ba:i. <sup>34</sup> E da Ea si muagado ba:le gadole gogonomane, amane sia:i, “Efada!” Amo ea dawa:loma:ne da “Doasima!”

<sup>35</sup> Amalalu, amo dunu ea ge da doasili, ea gona:su amola bu hahamoiba:le, e da noga:le sia: baoui. <sup>36</sup> Yesu da dunu huluanema, amo hou mae olelema:ne sia:i. E da gasawane eno dunu mae adoma:ne sia:i. Be ilia da mae nabawane bu baligiliwane amo hou bagadewane olelei. <sup>37</sup> Dunu huluane da bogomuwane fofogadigi. Ilia amane sia:i, “E da hou huluane hahawane hamosa. Ea hamoiba:le, musa: ge ga:i da bu

naba amola musa: sia: hamedei da bu sia: baousa.”

## 8

*Yesu da Dunu 4000 agoane Ha:i Moma:ne Ha:i Manu Sagoi*

*(Ma:diu 15:32-39)*

<sup>1</sup> Eso enoga, dunu eno bagohame da gilisi. Ili da ilia ha:i manu huluane na dagoi. Amo ba:loba, Yesu da Ea ado ba:su dunu Ema misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i,

<sup>2</sup> “Amo dunu huluane da eso uadiana nama asigili esaluba:le, ilia ha:i manu hame. Na bagade asigisa. <sup>3</sup> Na da ili ha:i mae nawane asunasisia, mogili ilia badilia misiba:le, logoga sidimu!”

<sup>4</sup> Yesu Ea ado ba:su dunu da Ema amane sia:i, “Ninia da dunu hame esalebe hafoga:i sogega esala. Ninia da amo dunu sadima:ne, habidili ha:i manu lama:bela:?”

<sup>5</sup> Yesu da ilima amane adole ba:i, “Agi ga:gi da habodayane ganabela:?”

Ili da bu adole i, “Fesuale diala!”

<sup>6</sup> Yesu da dunu huluane osoboga fima:ne sia:i. Amalalu, Yesu da agi ga:gi fesuale gala lale, Godema nodone sia:ne gadole, amo agi ga:gi fifili, ilia eno dunuma ima:ne, ea ado ba:su dunuma sagoi. Ili da eno dunu moma:ne ilima bu sagoi.

<sup>7</sup> Ili da menabo afae afae galu. Yesu da amo menabo lale, Godema sia:ne gadoi. Amalalu, E da Ea ado ba:su dunuma, ilia eno dunuma sagoma:ne, i dagoi. <sup>8</sup> Dunu huluane da sadini mai dagoi. Ili da hame mai dialu liligi lale, daba fesuale gala ba:i. <sup>9</sup> Dunu4000 agoane ilia

ha:i defele mai. <sup>10</sup> Yesu da dunu huluane ilima asigiwane masa:ne sia:i. Amalalu, Yesu amola ea ado ba:su dunu da dusagaiga fila heda:le, Da:lamaniuda sogega asi.

*Ilia da Gasa Bagade Dawa:digima:ne Olelesu Ba:musa: Hanai (Ma:diu 16:1-4)*

<sup>11</sup> \*Fa:lisi dunu da Yesuma misini, Ema adole ba:lalu. E da ilima muagado amoga musa:hame ba:i dawa:digima:ne olelesu ima:ne sia:i. Ilia da Ea hou dafama:ne ado ba:musa: dawa:i galu. <sup>12</sup> †Yesu da Ea dogo ganodini gogonoma. E amane sia:i, “Fi wali esala da abuliba:le dawa:digima:ne olelesu bagade hogoi helebela:? Na dafawane sia:sa. Amo fi ilima Na da dawa:digima:ne olelesu hamedafa olelemu.” <sup>13</sup> Amalalu, Yesu da ili yolesili, dusagaiga fila heda:le, hano wayabo na:iyadodili doaga:musa:asi.

*Fa:lisi Dunu amola Helode Ilia Yisidi (Ma:diu 16:5-12)*

<sup>14</sup> Asili, Ea fa:no bobogesu dunu da agi ga:gi hame gaguli misi, amo ba:i. Agi ga:gi afadafa fawane dusagai ganodini dialebe ba:i. <sup>15</sup> ‡Yesu da ilima amane sia:i, “Dawa:ma! Fa:lisi dunu amola Helode ilia yisidi amoma beda:ma!”

<sup>16</sup> Ilia da gilisili sia: dasu, “Ninia agi ga:gi hame gaguli misiba:le, E da agoane sia:sa!”

<sup>17</sup> Be ilia sia:dalebe dawa:beba:le, Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia agi ga:gi hame gaguli misiba:le abuliba:le sia: dalula:? Dilia abuliba:le

\* **8:11:** Ma:diu 12:38; Luge 11:16 † **8:12:** Ma:diu 12:39; Luge 11:29 ‡ **8:15:** Luge 12:1

hame dawa:bela:? Dilia dogo da abuliba:le igi agoane hamobela:? <sup>18</sup> §Dilia da si gala, be hame ba:sa. Ge gala, be hame naba. Dilia Na hou gogolebela:? <sup>19</sup> Na da dunu 5000 agoane ha:i moma:ne, agi ga:gi biyale gala fifili iabeba:le, dilia dala dialebe amo salimusa:, daba habodayane labala?"

Ilia bu adole i, "Fagoyale!"

<sup>20</sup> Yesu E bu adole ba:i, "Na da dunu 4000 agoane ha:i moma:ne, agi ga:gi fesuale gala fifili iabeba:le, dilia dala dialebe amo salimusa:, daba habodayane labala?"

Ilia bu adole i, "Fesuale!"

<sup>21</sup> E da ilima amane sia:i, "Dilia wali hame dawa:bela:?"

### *Yesu da Si Wadela:i Dunu Uhinisi*

<sup>22</sup> Ilia Bedesa:ida moilaiga doaga:le, eno dunu da si dofoi dunu Yesuma oule misi. Ilia da Yesu amo dunu digili ba:ma:ne edegei. <sup>23</sup> Yesu da amo dunu lobo:le, diasu gadili oule asi. E da si dofoi dunu ea siga defo hano aduga:i. E da ema Ea lobo ligisili, ema amane adole ba:i. "Di da liligi ba:sala:?"

<sup>24</sup> E da ea si ba:le ga:le, amane sia:i, "Na da dunu ili ba:sa. Be ilia da ifa agoane lalebe ba:sa."

<sup>25</sup> Yesu da ea si bu digili ba:i. Amalalu, amo dunu ea si da fadegai dagoi. E da ea siga liligi huluane noga:le ba:i. <sup>26</sup> Yesu da amo dunu ea diasuga asunasi. Yesu da ema amane sia:i, "Moilai ganodini mae golili masa!"

---

§ 8:18: Yelemaia 5:21; Isigiele 12:2; Maga 4:12

*Bida da Yesu da Mesaia Sia:i*  
(*Ma:diu 16:13-20; Luge 9:18-21*)

27 Amalalu, Yesu amola ea ado ba:su dunu da moilali Sesalia Filibia soge gadenene amoga asi. Iliya da logoga ahoana, Yesu E amane adole ba:i, “Na da nowayale, eno dunu ilia adi sia:dalula:?”

28 \*\*Iliya da ema bu adole i, “Mogili Di da Yone Ba:bodaise ilia da sia:sa. Oda Di da Elaidia ilia sia:daha. Mogili Di da musa: balofede dunu ilia sia: daha,”

29 ††Amalalu, Yesu da bu adole ba:i, “Be dilia! Na da nowayale, dilia sia: dalala:?”

Bida e bu adole i, “Di da Mesaia!”

30 Amalalu, Yesu da ilia eno dunu ilima mae olelema:ne sia:i.

*Yesu da Ea Se Nabimu amola Bogomu Olelei*  
(*Ma:diu 16:21-28; Luge 9:22-27*)

31 Amalalu, Yesu da Ea ado ba:su dunuma amane olelei, “Na, Dunu Egefe, da se bagade nabimu. Asigilai dunu, gobelesalasu hina dunu amola sema olelesu dunu da Na higabeba:le, medole legemu. Be Na da bogole, eso udiana aligili, bu uhini wa:legadomu.” 32 E da amo sia: ilima moloiwane olelei. Amaiba:le, Bida da Yesu la:ididili adole asili, Yesuma gagabole sia:i. 33 Be Yesu da delegili, Ea ado ba:su dunu eno ba:lalu, Bidama gagabole amane sia:i, “Sa:ida:ne! Di gasigama! Gode da amo asigi dawa:su hame olelesa! Be osobo bagade dunu ili fawane olelesa.”

---

\*\* 8:28: Maga 6:14-15; Luge 9:7-8 †† 8:29: Yone 6:68-69

<sup>34</sup> †† Amalalu, E da ado ba:su dunu amola dunu huluane ema misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i, “Nowa dunu da Nama fa:no bobogemusa: dawa:sea, e da ea esalusu mae dawa:le, ea bu-lufalegei gisawane, Nama fa:no bobogema:mu.

<sup>35</sup> §§ Nowa dunu da ea esalusu gagumusa: hanai galea, e da ea esalusu fisimu. Be nowa dunu da Na amola Gode Ea sia: ida:iwane asigiba:le ea esalusu fisiagasea, e da ea esalusu bu ba:mu.

<sup>36</sup> Osobo bagade dunu da osobo bagade liligi huluane lama:ne, ea Fifi Ahoanusu fisimu da defeala:? Hame mabu! <sup>37</sup> E da ea Fifi Ahoanusu bu lama:ne, adi ima:bela:?

<sup>38</sup> Wali esalebe fi da inia uda adole lasu amola wadela:i fi diala. Nowa dunu amo fi ganodini esala da Na sia: higasea, Na, Dunu Egefe, Na Gode Ea hadigi laiwane, amola hadigi a:igele dunu gilisili osobo bagadega doaga:sea, amo higa:i dunu Na da higamu.”

## 9

<sup>1</sup> Yesu E eno amane sia:i, “Na da dilima sia:sa! Mogili waha guiguda: lela dunu, ilia da mae bogole, Gode Ea gasa bagade Hinadafa Hou doaga:i dagoi ba:mu.”

*Yesu Ea Da:i Afadenei*  
(Ma:diu 17:1-13; Luge 9:28-36)

<sup>2</sup> \*Eso gafeyale aligili, Yesu da Bida, Ya:mese amola Yone oule asili, ilisu goumiba:le heda:i. Amalalu, ilia ba:lalu, Yesu Ea da:i da afadenei

---

†† 8:34: Ma:diu 10:38; Luge 14:27    §§ 8:35: Ma:diu 10:39; Luge 17:33; Yone 12:25    \* 9:2: 2 Bida 1:17-18

dagoi. <sup>3</sup> Ea abula da hadigidafa, ahea:ya:i agoane hamoi. Abula dodofesu dunu da agoaiwane ahea:ya:i hamosu hame dawa:. Hadigi hamoiba:le agoai da siga ba:mu gogolei.

<sup>4</sup> Amalalu, ilia da Elaidia amola Mousesese ela amola Yesuma sia: dalebe ba:i. <sup>5</sup> Bida da Yesuma amane sia:i, "Olelesu! Ninia guiguda: esalebeba:le, hahawane bagade. Ninia guiguda: abula diasu udiana, afae da Di, eno da Mousesese amola eno da Elaidia, dili golama:ne hiougimu."

<sup>6</sup> Ado ba:su dunu ilia da bagadewane beda:i. Amaiba:le, Bida da gogoleiwane sia:i. <sup>7</sup> †Amalalu, mumobi sa:ili, ilia huluane uligi dagoi. Mumobi ganodini, sia: bagade ilia nabi amo, "Amo da na dogolegei Manodafa. Ea sia: nabima!"

<sup>8</sup> Amalalu, ilia da bu ba:le gaba, Yesu Hi fawane ba:i.

<sup>9</sup> Iliia da goumiba:le bu daloba ahoana, Yesu da ilima amane sia:i, "Dilia amo waha ba:i liligi, amo eno dunuma mae adoma! Dunu Egefe bogole, bu wa:legadole, amo eso doaga:beba:le fawane olelema."

<sup>10</sup> Iliia da amo sia: nababeba:le, eno dunuma hame olelei. Be wamowane, ilia da bogoi uhini wa:legadosu sia: ea bai hogomusa: sia: dasu.

<sup>11</sup> ‡Amola ilia da Yesuma amane adole ba:i, "Elaidia da hidadea misunu, amo sema olelesu dunu da abuliba:le olelebela:?"

<sup>12</sup> Yesu E bu adole i, "Dafawane! Elaidia da hidadea liligi huluane momagemusa: misunu galu. Be eno sia: dedei, 'Dunu Egefe da se bagade nabimu. Iliia da E higamu.' Amo sia: da

---

† 9:7: Ma:diu 3:17; Maga 1:11; Luge 3:22 ‡ 9:11: Ma:lagai 4:5; Ma:diu 11:14

abuliba:le dedebela:? <sup>13</sup> Be Na da dilima sia:sa! Elaidia da doaga:i dagoi. Sia: dedei defele, eno dunu da ilia hanai hou ema hamoi dagoi.”

*Yesu da Goi ea Dogo Ganodini Fio a:silibu Aligila Sa:i amo Uhinisi*

*(Ma:diu 17:14-21; Luge 9:37-43)*

<sup>14</sup> Iliya da eno ado ba:su dunuma bu doaga:le, ilia amola eno dunu bagohame amola sema olelesu dunu sia:ga gegenanebe ba:i. <sup>15</sup> Amalalu, amo dunu da Yesu ba:sea, hahawane fofogadigili, Yesuma gousa:musa: misi. <sup>16</sup> Yesu da ilima amane adole ba:i, “Dilia da ilima adiga sia:ga gegebala:?”

<sup>17</sup> Dunu afae amo gilisisu ganodini da bu adole i, “Olelesu! Na da na mano ea sia: Fio a:silibu da hedofai dagoi, amo na da Dima oule misi. <sup>18</sup> Amo wadela:i a:silibu da bagadewane ludubiba:le, na mano da osoboga gisalugala:sa. Amasea, ea defo hano agoane sasiasa, amola e bogomusa: agoane hamosa. Na da Dia fa:no bobogesu dunuma amo Fio liligi fadegale fasima:ne sia:noba, ilia sia:ne ba:loba hamedei galu.”

<sup>19</sup> Yesu E bu adole i, “Dafawaneyale hame dawa:su dunu fi! Dilia fidima:ne, Na da eso habodayane esaloma:bala:? Dilia wadela:i hou Na da habodane ba:ma:bala:? Amo mano Nama oule misa!” <sup>20</sup> Amalalu, ilia da amo goi Ema oule misi. Wadela:i a:silibu goi ea dogo ganodini esalu da Yesu ba:beba:le, e da ea da:i amo ganodini ludubiba:le, goi ea da:i gadelale, e da osoboga diasai:ili soyalale, ea lafidili dubu bagadewane sasalalu. <sup>21</sup> Yesu da amo goi ea adama amane



adole ba:i, “Ea olo da habogala mubala:?” Eda bu adole i, “E mano dudubuga mui galu.

<sup>22</sup> Eso enoga, wadela:i a:silibu bagadewane ludubiba:le, e laluga nesa. Enoga e da hanoga bogoma:ne dafasa. Be di da e hahamomu defele esalea, ninima asigiba:le fidima.”

<sup>23</sup> Yesu E bu adole i, “Abuliba:le na da defele hahamomusa: galea hamoma:ne sia:bala:? Nowa da dafawaneyale dawa:sea, e da huludafa hamomusa: defele gala.”

<sup>24</sup> Goi ea ada da se bagade nabawane bagade wele sia:i, “Na dafawaneyale dawa:be! Be na dafawaneyale dawa:su hou da defele hameba:le, Dia na dafawaneyale dawa:su hou bu bagama!”

<sup>25</sup> Amalalu, dunu huluane hehenane gilisi-ibi ba:loba, amo wadela:i a:silibuma Yesu E gagabole amane sia:i, “Di! Sia: hamedei amola hame naba amo hou hamosu wadela:i a:silibu! Bu mae aligila sa:ima:ne fadegale fasima!” <sup>26</sup> Amalalu, wadela:i a:silibu, bagadewane “a:a:i” ea gusa:ne, goi ea da:i gadelale, ea dogoga fadegale fasi. Goi da bogoiwane ba:loba, dunu huluane amane sia:i, “E da bogoi dagoi!”

<sup>27</sup> Be Yesu Ea loboile, gagua gadoiba:le, e da wa:legadoi.

<sup>28</sup> Fa:nowane, Yesu da diasuga golili sa:ili, Ea fa:no bobogesu dunu da wamowane Ema adole ba:i, “Ninia amo wadela:i a:silibu fadegale fasimu, abuliba:le hamedebela:?” <sup>29</sup> Yesu E bu adole i, “Gowai liligi, dunu ilia bagadewane sia:ne gadobeba:le fawane fadegale fasimu dawa:.”

*Yesu da Ea Bogomu Bu Olelei*  
(*Ma:diu 17:22-23; Luge 9:43-45*)

<sup>30</sup> Amo soge yolesili, Yesu amola Ea ado ba:su dunu Ga:lili soge ganodini lalu. Dunu eno da ilia esalebe soge dawa:mu, E da higa:i galu.

<sup>31</sup> Bai E da ea ado ba:su dunu ilima fawane olelemusa: dawa:i galu. E amane sia:i, “Eno osobo bagade dunu da Dunu Egefe gasawane gagulaligili, medole legemu. Be eso uadiana aligili, E da uhini bu wa:legadomu.” <sup>32</sup> Be amo sia: nabaloba, ilia da bai noga:le hame dawa:i. Amola ilia da Ema bai eno adole ba:mu beda:i galu.

*Nowa ea Hou da Baligi Bagade Ba:sala:?*  
(*Ma:diu 18:1-5; Luge 9:46-48*)

<sup>33</sup> Iliya da Gabena:iame moilaiga doaga:le, diasu afae gelabo ganodini golili sa:i. Amalalu, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma amane adole ba:i, “Dilia logoga ahoanoba, adi sia:ga gegeila:?”

<sup>34</sup> SBe ilia da nowa ea hou da baligili ahoabe, amo sia: gegenana ahoanuba:le, gogosiabeba:le, Ema hame adole i. <sup>35</sup> \*\*Amalalu, Yesu da fili, ado ba:su dunu fagoyale gala Ema misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i, “Nowa dunu da bisili masusa: dawa:sea, e da sinidigili, dunu huluane ilia hawa: hamosu dunu agoane ba:mu.” <sup>36</sup> Yesu da mano fonobahadi lale, ilia aligi dogoa oule misi. Amalalu, amo mano ouga:ne, E da ilima amane sia:i, <sup>37</sup> †† “Nowa dunu da Nama asigiba:le, agoaiwane mano hahawane yosia:sea, e da Na amola

---

§ 9:34: Luge 22:24    \*\* 9:35: Ma:diu 20:26-27, 23:11; Maga 10:43-44; Luge 22:26    †† 9:37: Ma:diu 10:40; Luge 10:16; Yone 13:20

yosia:sa. Nowa da Nama hahawane yosia:sea, e da Na Asuna Asisu dunuma yosia:sa.”

*Nowa da Ninima Ha Lai Hame Galea, E da Ninia Fidisu Esala  
(Luge 9:49-50)*

<sup>38</sup> Yone da Yesuma amane sia:i, “Olelesu! Dunu afae da Dia dioba:le wadela:i a:silibu fadegale fasisa, amo ninia ba:i. Be e da ninia baligiga hame aligiba:le, Ninia da ema yolema:ne sia:i.”

<sup>39</sup> Be Yesu E bu adole i, “Ea logo mae hedofama! Nowa dunu, Na dioba:le musa: hame ba:i gasa bagade hou hamosea, e da hobe Na Dio lasogole hame sia:mu. <sup>40</sup> ††Bai nowa da ninima ha lai hame esalea, e da ninimagai esala. <sup>41</sup> §§Na dilima dafawane sia:sa! Nowa da dilima, dilia da Na hou lalegaguiba:le, dilima hano dili iasea, amo dunu da bidi ida:iwane ba:mu.

*Ado Ba:su amo da Wadela:i Hou ea Logo Fodosu  
(Ma:diu 18:6-9; Luge 17:1-2)*

<sup>42</sup> Nowa dunu da mano fonobahadi ea dafawaneyale dawa:su hou wadela:sea, amo dunu da ea galogoaga igi bagadedafa la:gili, hanoga galadigili, amo dunu ea dabe lamu da goe se iasu bagadewane baligimu.

<sup>43</sup> \*\*\*Amaiba:le, dia lobo ea hamobe amo dia hou wadela:sa:besa:le, defea, dia lobo damuni fasima. Di da lobo afaewane Fifi Ahoanusu lamu da defea. Be lobo adunawane Helo sogega lalu mae haba:dole nenanebe amoga sa:imu da defea hame galebe. <sup>44</sup> Helo soge fi ilia ifidi amoga

---

†† 9:40: Ma:diu 12:30; Luge 11:23    §§ 9:41: Ma:diu 10:42

\*\*\* 9:43: Ma:diu 5:30

nanebe hame bogosa. Lalu da mae haba:dole nenana. <sup>45</sup> Dia emo ea hamobe da dia hou wadela:musa: dawa:sea, defea, dia emo damuni fasima. Di gasuga:igiwane Fifi Ahoanusu lamu da defea. Be di emo aduna ida:iwane gala Helo sogega sa:imu da defea hame galebe.

<sup>46</sup> Amo sogega fi ilia da ifidiga nanebe be hame bogosa. Lalu da mae haba:dole nenana. <sup>47</sup> †††Dia si da dia hou wadela:mu ba:sea, amo duga:le fasima. Di da si afaewane Gode Ea Hinadafa Hou heda:mu da defea. Be di si adunawane Helo sogega sa:imu da defea hame galebe. <sup>48</sup> †††Amo soge fi ilia ifidi amoga nanebe hame bogosa. Lalu da mae haba:dole nenana.

<sup>49</sup> Sali da gobebe salimu liligi huluane ledo mae dialoma:ne fofolosa. Amo defele, lalu da dunu huluane fofolomu.

<sup>50</sup> §§§Sali da noga:i gala. Be dasaiba:le, ea hedai fisi ba:sea, ha:i manu amo saliga da habodane hahamobela:?

Dilia dogo ganodini olofosu hou sali agoane dialumu da defea. Dilia fi ganodini olofoiwane esaloma!”

## 10

### *Yesu da Uda Fisiagasu Hou Olelei (Ma:diu 19:1-12; Luge 16:18)*

<sup>1</sup> Amo soge yolesili, E da Yudia soge amola Yodane Hano na:iyado soge amoga doaga:i. Dunu bagohame da Ema gilisibiba:le, E da Ea hamonanu defele ilima olelelalu.

---

††† 9:47: Ma:diu 5:29 ††† 9:48: Aisaia 66:24 §§§ 9:50: Ma:diu 5:13; Luge 14:34-35

<sup>2</sup> Fa:lisi dunu da Yesuma dafama:ne ado ba:su hamomusa: misi dagoi. Iliã da Yesuma amane adole ba:i, “Dunu da idua fisiagamu da ninia Sema amo ganodini defeala:?”

<sup>3</sup> Yesu da ilima bu adole ba:i, “Mousete da adi sema adobela:?”

<sup>4</sup> \*Iliã da bu adole i, “Mousete da amane sia:i. ‘Uda amoma meloa dedene iasea, fisiagamu da defea!’ ”

<sup>5</sup> Be Yesu E amane sia:i, “Dilia dogo da ga:nasi hamoiba:le, Mousete da agoane olelei. <sup>6</sup> †Be Gode osobo bagade degabo hemoi, amo eso ganodini Gode da dunu amola uda hahamoi. <sup>7</sup> ‡Gode Ea Sia: da agoane dedei diala, “Amaiba:le, dunu da ea ada amola ea ame yolesili ea udama madelagimu. <sup>8</sup> Ela da da:i afadafa hamomu. Amaiba:le, ela da aduna hame be afadafa hamoi. <sup>9</sup> Gode da adi madelagisia, osobo bagade dunu ilia da hamedafa afafamu!”

<sup>10</sup> Fa:no, diasu ganodini, Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da amo hou ea bai amo Ema adole ba:i. <sup>11</sup> §Yesu da ilima amane sia:i, “Nowa dunu ea uda fisiagale, eno lasea, e da inia uda adole lasu hamosa. <sup>12</sup> Amola amo defele, nowa uda amo da egoa fisiagasea, dunu enoma fisia, - amo uda da inia dunu adole lasu hamosa.”

*Yesu da Mano Fonobahadi Iliã Gode Ea Hahawane Dogolegesu Lama:ne Sia:i*

*(Ma:diu 19:13-15; Luge 18:15-17)*

<sup>13</sup> Dunu eno da ilia mano fonobahadi amo Gode da hahawane dogolegele fidima:ne, Yesu

---

\* **10:4:** Mousete ea Malasu 24:1-4; Ma:diu 5:31 † **10:6:** Mui 1:27, 5:2 ‡ **10:7:** Mui 2:24 § **10:11:** Ma:diu 5:32; 1 Golidia 7:10-11

da ilima Ea lobo ligisima:ne, amo Yesuma oule misi. Be Ea fa:no bobogesu dunu da hihini, ilia logo hedofai. <sup>14</sup> Be amo hou ba:beba:le, Yesu E mi hananewane sia:i, “Mano fonobahadi ilia nama doaga:mu da defea! Ili logo mae hedofama! Gode Ea Hinadafa Hou da ilia:!” <sup>15</sup> \*\*“Na da dilima dafawane sia:sa! Nowa dunu da mano fonobahadi ilia hou defele Gode Ea Hinadafa Hou hame lalegagusia, e da Gode Ea Hinadafa Hou hamedafa ba:mu.”

<sup>16</sup> Amalalu, E da mano fonobahadi ilia dialuma da:iya Ea lobo ligisili, Gode da ili hahawane dogolegele fidima:ne sia:i.

### *Bagade Gagui Dunu*

*(Ma:diu 19:16-30; Luge 18:18-30)*

<sup>17</sup> Yesu da bu logoga ahoanoba, dunu afae da hehenane, Ema doaga:le, muguni bugili, Ema amane adole ba:i, “Olelesu ida:iwane! Na da eso huluane Fifi Ahoanusu ba:ma:ne, adi hamoma:bela:?”

<sup>18</sup> Yesu da bu adole ba:i, “Di da abuliba:le dio ida:iwane Nama asulibala:? Gode Hina: fawane da ida:iwane gala. <sup>19</sup> ††Di da Sema huluane dawa:, amo “Mae medole legema! Inia uda mae adole lama! Mae wamolama! Mae ogogoma! Liligi ogogolewane mae lama! Dia ada amola ame elama nodone asigima!”

<sup>20</sup> E bu adole i, “Olelesu! Amo sema na goihadiniga amola fa:no eso huluane nabawane hamoi dagoi.”

---

\*\* **10:15:** Ma:diu 18:3 †† **10:19:** Gadili Asi 20:12-16; Mousesese ea Malasu 5:16-20

<sup>21</sup> Yesu da ea odagi ba:beba:le, ema asigi galu. E amane sia:i, “Afadafa fawane di da hamomu gala. Wali dia liligi bidi lale, amo muni lai amo hame gagui dunuma sagoma! Hebene ganodini noga:i liligi di da bagade ba:mu. Amasea, dia Nama fa:no bobogema!” <sup>22</sup> E da amo sia: nababeba:le, dialuma fili sa:ili, se nabawane asi. Ea liligi bagade gagui dawa:beba:le, da:i dioi.

<sup>23</sup> Yesu E sinidigili, Ea fa:no bobogesu dunuma amane sia:i, “Bagade gagui dunu ilia Gode Ea Hinadafa Hou amoga heda:su logo da ga:nasiwane ba:mu.”

<sup>24</sup> Yesu Ea ado ba:su dunu da Ea sia: nababeba:le, fofogadigi. Be Yesu da bu adole i, “Nagofelali! Gode Ea Hinadafa Hou amoga heda:su logo da ga:nasidafa. <sup>25</sup> Ga:mele e nusi ea efe heda:su gelaboga golili masunu da gasa bagade. Be bagade gagui dunu ea Gode Ea Hinadafa Hou heda:su logo gasa bagadeba:le, ga:mele ea nusi gelaboga golili ahoasu baligisa.”

<sup>26</sup> Amalalu, ilia da bagadewane fofogadigili, amane sia:i, “Logo hamedeiba:le, Gode da nowa dunu gaga:ma:bela:?”

<sup>27</sup> Ilima ba:le ga:le, Yesu E amane sia:i, “Osobo bagade dunu goe hou hamomu da hamedei. Be gasa bagade hou huludafa, Gode da hamomusa: dawa:.”

<sup>28</sup> Amalalu, Bida da Ema amane sia:i, “Ninia da Dima fa:no bobogemusa:, liligi gagui huluane fisi wea!”

<sup>29</sup> Yesu E bu adole i, “Na da dafawane sia:sa! Nowa dunu Nama amola Gode Ea sia: amoma asigiba:le, ea diasu, yolalali, ea aba, ea ame, ea ada, ea mano o ea soje amo fisisia, <sup>30</sup> e da

osobo bagade esoga wali diasu, yolali, aba, eme, mano amola sogel00agoane bu lamu. Eno dunu da ema higabeba:le, e da osobo bagadega se nabimu, be fa:no mabe esoga eso huluane Fifi Ahoanusu ba:mu. <sup>31</sup> †Dunu bagohame waha fa:no agoane misi da bisili doaga:mu. Amola bagohame waha bisili misi da fa:no doaga:mu.”

*Yesu Ea Bogomu Hou bu Olelei*  
(*Ma:diu 20:17-19; Luge 18:31-34*)

<sup>32</sup> Yesu amola eno dunu Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: logoga ahoanoba, Yesu E bisili asi. Dunu huluane fa:no mabe, fofogadigili, beda:iwane ahoanu. Amalalu, Yesu da Ea fa:no bobogesu dunu la:ididili oule asili, Ema fa:no misunu hou ilima olelei. <sup>33</sup> E amane sia:i, “Ninia Yelusaleme moilai bai bagadega heda:be wea. Eno dunu da Na, Dunu Egefe, gobelesalasu hina amola sema olelesu dunu ilima imunuu. Amasea, ilia da Ema fofada:lalu, medole legema:ne sia:mu. Amasea, ilia da Dienadaile dunuma imunuu. <sup>34</sup> Amasea, ilia da Ema oufesega:ne, defo adugagala:le, fegasuga fane, medole legemu. Be eso udianaga aligili, E da uhini wa:legadomu.”

*Ya:mese amola Yone Ela Adole Ba:su*  
(*Ma:diu 20:20-28*)

<sup>35</sup> Ya:mese amola Yone (Sebedi ea mano), da Yesuma misini, Ema amane sia:i, “Ani da Dima edegemusa: misi!”

<sup>36</sup> E bu adole ba:i, “Na da alima adi hamoma:bela:?”

---

†† 10:31: Ma:diu 20:16; Luge 13:30



<sup>37</sup> Ela da bu adole i, “Dia hadigi bu lasea, ani da afae dia lobodafaga, eno dia lobo fofadiga fima:ne, Dia ilegema!”

<sup>38</sup> §§Be Yesu E bu adole i, “Alia mae dawa:iwane adole ba:sa! Na se nabimu faigelei agoane, ali amo se nabimu defele esalabala? Na ba:bodaise hamomu agoane, alia amola defele hamoma:bela:?”

<sup>39</sup> Ela da bu adole i, “Ma! Ani da defele esala!” Yesu E bu adole i, “Dafawane! Na faigelei manu, alia amola da manu. Amola Na ba:bodaise hamomu defele alia da ba:mu. <sup>40</sup> Be Na lobodafaga amola lobo fofadiga fimu dunu ilegemu, amo Na da hame dawa:. Gode Hi fawane da amo sogebi fima:ne dunu ela ilegei dagoi.”

<sup>41</sup> Eno ado ba:su dunu ilia da Ya:mese amola Yone ela adole ba:su nababeba:le, elama mi hanai galu. <sup>42</sup> \*\*\* Be Yesu da ilima misa:ne sia:ne, amane sia:i, “Dilia dawa:! Gode Ea Hou hame lalegagui fi dunu ilia ouligisu dunu da ilima gasa bagade hina hou hamonana. <sup>43</sup> ††† Be dilia fi amo ganodini agoai hou da hame ba:mu. Nowa dunu e da dilia fi ilima hina bagade esalumusa: dawa:sea, e da dilia huluanema hawa: hamosu dunu agoane esalumu da defea.

<sup>44</sup> Amola nowa dunu da bisiliwane masunu dawa:sea, e da dilia mae bidi lale udigili hawa: hamosu dunu agoane esalumu da defea. <sup>45</sup> Bai Dunu Egefe, da dunu eno ilia Ema hawa: hamoma:ne, hame misi. Be eno dunu fidimusa:

---

§§ 10:38: Luge 12:50 \*\*\* 10:42: Luge 22:25-26 ††† 10:43: Ma:diu 23:11; Maga 9:35; Luge 22:26

amola dunu bagohame ilia esalusu bu bidi lama:ne, E da bogomusa:, misi dagoi.

*Yesu da Si Dofoi Dunu Badima:iase amo Uhinisi (Ma:diu 20:29-34; Luge 18:35-43)*

<sup>46</sup> Ilia da Yeligou moilaiga doaga:le, baligi dagoi. Ea ado ba:su dunu amola eno dunu bagohame da Yesu sigi ahoanu. Ahoanoba, si dofoi dunu ea dio amo Badima:iase (Daimiase ea mano), logo bega: esalebe ba:i. Badima:iase da eso huluane udigili muni ima:ne edegesu.

<sup>47</sup> Yesu (Na:salede dunu) ea mabe nababeba:le, Badima:iase da bagade wele sia:i, “Yesu! Da:ibidi Egefe! Nama asigima!”

<sup>48</sup> Be dunu bagohame da ea logo hedofale, ema gagabole sia:i. Be e da bu baligili wele sia:i, “Da:ibidi Egefe! Nama asigima!”

<sup>49</sup> Amalalu, Yesu logoga leluwane, amane sia:i, “Amo dunu Nama misa:ma!”

Amaiba:le ilia da Badima:iase ema amane sia:i, “Dia dogo denesima!

Wa:legadoma! E da dima misa:ne sia:sa.”

<sup>50</sup> Amasea, e da ea abula gisa:le, wa:legadole, hehenane, Yesuma doaga:i.

<sup>51</sup> Yesu da ema amane adole ba:i, “Na dima adi hamoma:bela:?”

Si wadela:i dunu da bu adole i, “Olelesu! Na da bu ba:mu hanai galebe!”

<sup>52</sup> Amalalu, Yesu da ema amane sia:i, “De-fea! Di hahawane laloma! Dia dafawaneyale dawa:beba:le, uhi dagoi.” Badima:iase ea si da hedolole fadegai dagoi. Amalalu, Yesu da logoga ahoanoba, e da Ema fa:no bobogei.

# 11

*Yesu E hahawane, Hinawane, Yelusaleme  
moilai bai bagadega Doaga:i*

*(Ma:diu 21:1-11; Luge 19:28-40; Yone 12:12-19)*

<sup>1</sup> Yesu amola ea ado ba:su dunu Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:musa: asili, moilai aduna amo Bedefage amola Bedani gadene-newane doaga:le, Olife Goumiga doaga:i. Yesu da Ea ado ba:su dunu aduna E bisimusa: asunasi.

<sup>2</sup> E da elama amane sia:i, "Amo moilai ania midadi diala, amoga asili, golili sa:ili, ania da dougi ea mano amoma dunu da hame fila heda:i, amo bagelesi ba:mu. Amo ea bagelesi fadegale, dougi mano Nama oule misa. <sup>3</sup> Eno dunu da alia logo hedofamusa: gagabole sia:sea, ali agoane sia:ma, `Hina da amo dougi Ema hawa: hamomusa:gini lamu. Amasea, E da hedolo dima bu asunasimu!' "

<sup>4</sup> Amalalu, asili, ela da dougi ea mano moilai logo holei gadenene logoga bagesi ba:i.

<sup>5</sup> Ela da amo ea bagelesi fadegalaloba, ouligisu dunu lelu amo elama amane adole ba:i, "Ali da abuliba:le dougi mano ea bagelesi fadegasala:?"

<sup>6</sup> Amalalu, ela da Yesu Ea olelei bu adole i. Amalalu, ilia da gagaboi sia: yolesi. <sup>7</sup> Ela da dougi ea mano Yesuma oule misi. Iliia da ilia abula dougi ea baligi da:iya ligisi. Yesu da amo dougi da:iya fila heda:i. <sup>8</sup> Dunu bagohame da ilia abula fadegale, logoga ligisisi. Eno da sogega asili, ifa amoda damuni, amo amola logoga ligisi.

<sup>9</sup> \*Amalalu, dunu bagohame bisili, eno Yesuma

---

\* 11:9: Gesami Hea:su 118:25-26

fa:no bobogele, huluane bagadewane nodone sia:nanu, “Godema nodoma! Gode da Hina Gode Ea Dio laiwane misi Dunu Ema hahawane dogolegele hamomu da defea! <sup>10</sup> Ninia ada Da:ibidi ea ouligibi hou da misunu. Gode da amo hahawane dogolegele imunu! Godema nodone sia:ma!” <sup>11</sup> Amalalu, Yesu da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:i. E da Debolo Diasuga golili sa:ili, liligi huluane ba:i dagoi. Be gasimuba:le, E amola Ea ado ba:su dunu fagoyale gala da Bedani moilaiga asi.

*Yesu da Figi Ifa amoma Gagabusu Aligima:ne Sia:i*

*(Ma:diu 21:18-19)*

<sup>12</sup> Golale, hahabe, ilia Bedani moilai yolesili, logoga ahoanoba, Yesu da ha:i nabi.

<sup>13</sup> E da figi ifa sogebi fonobahadi sedade amoga lelebe ba:i. E da amoga ha:i manu faimusa: asi. Be figi ea ha:i manu legesu eso da hame doaga:beba:le, E da lubi fawane ba:i.

<sup>14</sup> Amaiba:le, Yesu da amo figi ifama amane sia:i, “Dia ha:i manu amo dunu ilia da hobe hamedafa manu!” Ea ado ba:su dunu ilia da amo sia: nabi dagoi.

*Yesu da Debolo Diasu Doga:i*

*(Ma:diu 21:12-17; Luge 19:45-48; Yone 2:13-22)*

<sup>15</sup> Ili da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:le, Debolo Diasu ganodini golili sa:i. Yesu da muni bidi lasu dunu huluane gadili se fasi. E da bidi lasu hamosu dunu ilia fafai amola sio bidi lasu dunu ilia fisu delegili fasi. <sup>16</sup> E da dunu amo da Debolo Diasu gagoi ganodini liligi gisawane

ahoasu, ilia logo hedofai dagoi. <sup>17</sup> †E da dunu hulanema sia: olelei, amane, “Gode Sia: da agoane dedei diala, `Na diasu da dunu fifi asi gala ilia sia:ne gadosu diasu gala!’ Be dilia da amo wamolasu dunu ilia wamoaligisu diasu agoane hamoi dagoi.”

<sup>18</sup> Gobele salasu hina dunu amola sema olelesu dunu da amo sia: nabaloba, Yesu medole legemu logo hogoi helei. Be dunu huluane da Yesu Ea olelei nababeba:le bagadewane fofogadigi. Amaiba:le, gobele salasu amola sema olelesu dunu da Yesuba:le beda:i galu.

<sup>19</sup> Daeya doaga:loba, Yesu amola Ea ado ba:su dunu da Yelusaleme moilai bai bagade yolesili asi.

*Figi Ifa ea Olelesu*  
(Ma:diu 21:20-22)

<sup>20</sup> Golale, hahabe, ilia da logoga ahoanoba, figi ifa ea amoda amola lubi huluane da bioi dagoi ba:i. <sup>21</sup> Bida da aya hamoi bu dawa:beba:le, Yesuma amane sia:i, “Hina! Ba:ma! Amo figi ifa Di da gagabusu aligima:ne sia:i, amo da bioi dagoi.” <sup>22</sup> Yesu da bu adole i, “Gode Ea hou dafawaneyale dawa:ma! <sup>23</sup> ‡Na da dilima dafawane sia:sa! Nowa da mae asaboiwane be dafawaneyale dawa:iwane amo agolo amoma agele, bu hanoa sa:ima:ne sia:sea, amo hou hamoi dagoi e da ba:mu. <sup>24</sup> Amaiba:le, Na da dilima sia:sa! Dilia sia:ne gadosea, adi liligi adole ba:sea, dilia asigi dawa:su ganodini amo liligi da lai dagoiyale dafawaneyale dawa:sea,

† 11:17: Aisaia 56:7; Yelegaia 7:11    ‡ 11:23: Ma:diu 17:20; 1 Golidia 13:2

dilia da amo liligi lamu. <sup>25</sup> §Amola dilia wa:legadole, Godema sia:ne gadosea, dilia eno dunuma ougi galea, goe dunu ea wadela:i hou gogolema:ne olofoma. Dilia agoane hamosea, dilia Ada muagado esala da dilia wadela:i hou gogolema:ne olofomu. <sup>26</sup> Be dilia da eno dunu ilia wadela:i hou hame gogolema:ne olofosea, dilia Ada muagado esala da dilia wadela:i hou hame gogolema:ne olofomu.”

*Yesu Ea Ouligibi Hou*

*(Ma:diu 21:23-27; Luge 20:1-8)*

<sup>27</sup> Amalalu, ilia da Yelusaleme moilai bai bagadega doaga:i. Yesu da Debolo Diasu ganodini lalaloba, gobelesalasu hina dunu, sema olesu dunu amola asigilai dunu da Ema doaga:i. <sup>28</sup> Iliada Ema amane adole ba:i, “Ninima adoma! Dia hou da abuliba:le agoane hamonanebela:? Nowa da Di ilegeiba:le, Di da agoane hamosala:?”

<sup>29</sup> Yesu E bu adole i, “Na amola da dilima afadafa adole ba:su gala. Nama dabe adole ima! <sup>30</sup> Yone Ba:bodaise e da hanoga fane salasu hamoma:ne, nowa ilegebela:? Gode da ilegebela:? o osobo bagade dunu fawane adobela:?”

<sup>31</sup> Amalalu, ilia gilisili bu adole ima:ne sia: dasu agoane, “Ninia da Gode adoiba:le e hamosu amo sia:sea, E da agoane sia:mu, `Dilia abuliba:le dafawaneyale hame dawa:bala?’ <sup>32</sup> Be ninia da osobo bagade dunu adoiba:le, Yone e ba:bodaise hamoi sia:sea,” (Dunu huluane ilia da Yone da balofede dunudafa dawa:beba:le, ilia da Yu dunuba:le beda:i galu.) <sup>33</sup> Amaiba:le

---

§ 11:25: Ma:diu 6:14-15

ilia da Yesuma bu adole i, “Yone Ba:bodaise hanoga fane salasu hamoma:ne ilegesu dunu ninia hame dawa:.” Yesu da ilima amane sia:i, “Na amola nowa ea ilegebeba:le na gasa bagade hou hamosa, Na da dilima hame olelemu.”

## 12

*Waini Sagai Hawa: Hamosu Dunu Fedege Sia:  
(Ma:diu 21:33-46; Luge 20:9-19)*

<sup>1</sup> \*Yesu da fedege sia: ilima amane olelei, “Dunu afae da waini sagai bugili, noga:le gagole, waini fage dabasu diasu hamomusa:, uli dogoi. Amo bugi noga:le sosodo aligima:ne, e da diasu sedade gagagula heda:i. E da eno ouligisu dunu ilima waini bugi ouligima:ne sia:nanu, soge badilia asi. <sup>2</sup> Waini faimu eso da doaga:beba:le, e da amo ouligisu dunuma ea dabe lamusa:, ea hawa: hamosu dunu asunasi. <sup>3</sup> Be hawa: hamosu dunu bidi lala asi doaga:beba:le, ouligisu dunu ilia da e gasawane gaguli, fegasuga fane, dabe mae iawane se fasi. <sup>4</sup> E da eno hawa: hamosu dunu ilima asunasi. Be ilia da amo dunu ea dialuma fane, ema wadela:le hamoi. <sup>5</sup> E da eno dunu asunasi. Be ilia da amo dunu medole legei. E da eno bagohame asunasiba:le, mogili ilia fai, mogili ilia medole legei dagoi. <sup>6</sup> Be dunu afadafa esalu. Amo da ea dogolegei manodafa. Amalalu, e da ea dogolegei dunu mano asunasi. E da agoane dawa:i, “Ilia da na manodafa hahawane ba:mu!” <sup>7</sup> Be waini sagai ouligisu dunu ilia da amane sia: dasu, “Hina ea mano manebe goea! E da hobeasoge huluane

---

\* 12:1: Aisaia 5:1-2

lamu. Amaiba:le, amo dunu ninia medole legele, ea nana huluane ninia fawane lamu.” <sup>8</sup> Amalalu, ilia da hina ea mano gaguli, medole legele, waini sagai amo gadili ha:digi.

<sup>9</sup> Amaiba:le, waini sagai hina da adi hamoma:bela:? E da misini, wadela:i ouligisu dunu medole legele, ea waini sagai ouligisu hou eno dunuma imunu. <sup>10</sup> †Dilia Gode Sia: Dedei idibala:? Na agoane dawa:. Dilia da idi dagoi. Amo sia;

‘Diasu gagusu dunu da igi afae higa:iba:le yolesi.

Be wali amo igi da mimogo hamoiba:le, igi eno huluane baligisa.

<sup>11</sup> Gode da amo hou hamoiba:le, ninia fofogadigili nodone ba:sa,’ ”

<sup>12</sup> Yu ouligisu dunu da Yesu afugili gagu-laligimusa: dawa:i galu. Bai amo fedege sia: da ilia hou olelei, amo ilia da dawa:i galu. Be ilia da eno dunu gilisi ilima beda:iba:le, yolesili asi.

*Su Lidisu Adole Ba:su*  
(*Ma:diu 22:15-22; Luge 20:20-26*)

<sup>13</sup> Ilia da Yesuma sia:ga sani agoane hamomusa:, Fa:lisi dunu amola Helode ea fidisu dunu amo Yesuma asunasi. <sup>14</sup> Amo da Ema doaga:le, amane sia:i, “Olelesu! Dia hou da moloidafa ninia dawa:. Di da osobo bagade dunu mae dawa:le, Gode Ea hou fawane olelesa. Ninima adoma! Su lidisu muni amo Gamane Hina Sisa ema iabe da ninia Sema wadela:sala:? Amo imunu da defea o defea hamela:?”

† **12:10:** Gesami Hea:su 118:22-23



<sup>15</sup> Be Yesu da ilia ogogosu hou dawa:beba:le, ilima amane sia:i, “Dilia abuliba:le Na saniga sa:ima:ne, Na hou ado ba:sala:? Dilia silifa muni fage Na ba:ma:ne olema!”

<sup>16</sup> Iliya da muni fage afae gaguli misi. Yesu da ilima amane adole ba:i,

“Amoga dedei da nowa ea odagi amola nowa ea dio dedebela:?”

Iliya bu adole i, “Sisa!”

<sup>17</sup> Amalalu, Yesu E amane sia:i, “Defea! Dilia Sisa ema imunu liligi hima ima! Be dilia Godema imunu liligi Hima ima!”

Iliya da Eba:le bagadewane fofogadigi.

*Bogoi Uhini wa:legadosu Hou*

*(Ma:diu 22:23-33; Luge 20:27-40)*

<sup>18</sup> ‡Sa:diusi dunu fi da agoane dawa:sa. Osobo bagade dunu da bogosea, ilia da bu hame wa:legadosa. Sa:diusi dunu mogili da Yesuma doaga:le, Ema amane adole ba:i,

<sup>19</sup> §“Olelesu! Mousese da ninima hamoma:ne sia: amane dedei, ‘Dunu da mano hame lalelegeiwane bogosea, ea ola eya da ea didalo lale, amo ea mano lalelegesea da musa: bogoi amo buga:i ilia sia:sa. <sup>20</sup> Eso afaega, dunu da dunu mano fesuale galu. Magobo mano da uda lale, be mano mae lalelegeiwane bogoi. <sup>21</sup> Amalalu, magobo mano bogoi amo ea eya da ea didalo hi lai. E amola mano mae lale bogoi. Eno eya amola da ea didalo lale, e amola agoane bogoi. <sup>22</sup> Amalalu, fesuale huluane agoane hamoi. Uda da dunu

---

‡ 12:18: Asunasi Dunu Iliya Hou 23:8 § 12:19: Mousese ea Malasu 25:5

fesuale amoga lai dagoi, be mano hame lalelegei. Fa:no, amo uda amola da bogoi.

<sup>23</sup> Osobo bagade bogoi dunu huluane da Bogoi Wa:lesisu Eso amoga uhini wa:legadosea, amo uda da dunu fesuale amoga lai dagoiba:le, e da nowa dunu ea uda esaloma:bela:?”

<sup>24</sup> Yesu E bu adole i, “Dilia da Gode Sia: Dedei amola Gode Ea Gasadafa Hou hame dawa:beba:le, giadofale dawa:!” <sup>25</sup> Be Bogoi Wa:lesisu Eso amoga, dunu da uda hame lamu amola uda da gawa hame fimu. Dunu amola uda huluane da gilisili Hebene a:igele fi amo defele ba:mu. <sup>26</sup> \*\* Be dilia bogoi uhini wa:legadosu hou dawa:musa:, Mousese ea sia: dedei dawa:ma. Mousese da ifa nei amo hame susai ba:loba, Gode da ema amane sia:i, “Na da A:ibalaha:me ea Gode esala amola Aisage ea Gode esala amola Ya:igobe ea Gode esala!” <sup>27</sup> Gode da ilia Gode esala Hi da sia:beba:le, ilia da hame bogoi esala amo ninia dawa:. Gode da bogoi dunu ilia Gode hame be esalebe dunu ilia Gode! Dilia da dafawane giadofale dawa:sa!”

*Gode Ea Hamoma:ne Sia:i Baligi Bagadedafa  
(Ma:diu 22:34-40; Luge 10:25-28)*

<sup>28</sup> †† Sema olelesu dunu afae da amogawi esalu. E da amo sia: dasu nabi dagoi. E da Yesu da Sa:diusi dunuma noga:le adole iabe ba:i dagoi. Amaiba:le, e da Yesuma amane adole ba:i, “Hamoma:ne Sia:i baligili bagadedafa da habola:?”

---

\*\* 12:26: Gadili Asi 3:6 †† 12:28: Luge 10:25-28

29 ††Yesu E bu adole i, “Bisili Hamoma:ne sia:i da amo, ‘Isala:ili fi nabima! Hina Gode da ninia Gode afadafa fawane. 30 Dilia dogoga, dilia a:silibuga, dilia asigi dawa:suga amola dilia gasaga, Godema asigima!’ 31 §§Amo bagia, Hamoma:ne Sia:i bagade da amane diala, ‘Dilia da:i hodo amoma asigi hou defele, dilia na:iyadoma asigima.’ Amo Hamoma:ne Sia:i aduna da baligi bagadedafa. Eno Hamoma:ne Sia:i da amo aduna hame baligisa.”

32 \*\*\*Sema olelesu dunu da Yesuma bu adole i, “Defea Olelesu! Di da noga:le sia:i! Gode da afae fawane eno hame. Di da dafawane sia:i. 33 †††Amola ninia dogoga, ninia asigi dawa:suga amola ninia gasaga Godema asigimu da defea. Amola ninia asigi hou ninia da:i hodo amoma asigi hou defele, ninia na:iyadoma asigimu da defea. Amo hou da Godema ohe fi medole legele, gobebe salasu hou huluane bagadewane baligisa.”

34 Amo Sema olelesu dunu da dawa:iwane adole iabe, amola Yesu da amo ba:beba:le, Yesu da ema amane sia:i, “Di da Gode Ea Hinadafa Hou gadenene lela.”

Amo fa:no, eno dunu da beda:iba:le, Yesuma bu hame adole ba:i.

*Mesaia da Nowa Ea Mano*  
(Ma:diu 22:41-46; Luge 20:41-44)

35 Yesu da Debolu Diasu ganodini olelelaloba, E amane adole ba:i, “Sema olelesu dunu da

---

†† 12:29: Mousesee ea Malasu 6:4-5    §§ 12:31: Gobebe Salasu 19:18    \*\*\* 12:32: Mousesee ea Malasu 4:35    ††† 12:33: Hosia 6:6

abuliba:le Mesaia da Da:ibidi ea aowa fawane olelesala:? <sup>36</sup> †††Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala olelebeba:le, Da:ibidi hi da amane sia:i,

‘Hina Gode da na Hina Gode Ema amane sia:i,

‘Na lobodafadili fima.

Dia emoga osa:le heda:ma:ne,

Na da dia ha lai dunu hasalasimu.’

<sup>37</sup> Da:ibidi hi da Mesaiama Hina Gode Dio asuli. Amaiba:le, E da Da:ibidi ea aowa fawane hame!” Dunu huluane da amo sia: hahawane nabi.

*Yesu da Sema Olelesu Dunu ilia Hou  
Dawa:ma:ne, Siasu Olelei*

*(Ma:diu 23:1-36; Luge 20:45-47)*

<sup>38</sup> Dunu bagohame ilima olelelaloba, Yesu E amane sia:i, “Dilia Sema olelesu dunu ilia hou dawa:ma! Ilia da abula sedadedafa salawane, bidiga lama:ne diasuga ahoa. Ilia da dunu eno ilima nodone begudumu hanai gala. <sup>39</sup> Ilia da sinagoge diasu ganodini, fisu ida:iwane hedolo lasa. Ilia da lolo nasu amoga ahoasea, fisu noga:i amoga hedolo fisa. <sup>40</sup> Ilia da didalo ea labe hedolo wamolasa. Ilia da ogogolewane, sedadewane sia:ne gadosu hiougisa. Ilia se iasu da bagadewane baligimu.”

*Didalo Ea Godema Iasu*

*(Luge 21:1-4)*

<sup>41</sup> Yesu da Debolu Diasu muni salasu gadene-newane lelu. E da dunu bagohame muni amoga salalebe bai. Bagade gagui dunu bagohame da muni bagade sali.

<sup>42</sup> Amalalu, hame gagui didalo afae da misini, muni fage fonobahadi aduna, 2 doea agoane muni salasu ganodini sali. <sup>43</sup> Amo hou ba:beba:le, Yesu da Ea ado ba:su dunuma misa:ne sia:i. E da ilima amane sia:i, “Amo hame gagui didalo ea iasu da eno dunu huluane ilia iasu amo baligi dagoi. <sup>44</sup> Iliia da bagade gaguiba:le, ilia hame hanai liligi la:idi fawane iasu. Be amo didalo da hame gagui, be e da ea labe huluanedafa i.”

## 13

### *Yesu da Debolo Ea Mugulumu Eso Olelei* (Ma:diu 24:1-2; Luge 21:5-6)

<sup>1</sup> Yesu da Debolo Diasu yolesili, Ea ado ba:su dunu afae da Ema misini, amane sia:i, “Olelesu! Ba:ma! Diasu amola igi ida:iwane goea.”

<sup>2</sup> Yesu E bu adole i, “Dafawane! Diasu noga:le ba:ma! Be hobeia, amo diasu da mugulubiba:le, igi afae igi eno da:iya ligisi dialebe da hamedafa ba:mu.”

### *Se Nabasu Hou da Doaga:mu* (Ma:diu 24:3-14; Luge 21:7-19)

<sup>3</sup> Debolo Diasu amo na:iyadodili da Olife Goumi dialebe ba:i. Yesu da Olife Goumia esalu. Bida, Ya:mese, Yone, amola A: dalu da wamowane Yesuma misini, amane adole ba:i, <sup>4</sup> “Amo hou da habogala doaga:ma:bela:? Amo hou doaga:mu gadenesea, ninia da adi dawa:digima:ne olelesu ba:ma:bela:?”

<sup>5</sup> Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia noga:le sosodo aligima! Dunu eno da dilima ogo:sa:besa:le dawa:ma:i!. <sup>6</sup> Dunu bagohame

da misini, “Na da Gelesu!” ilia da sia:mu. Dunu eno bagohame da giadofale ilia sia: dafawaneyale dawa:mu. <sup>7</sup> Dilia da gegesu amola gegesu fada:i sia: bagohame nabimu. Be mae beda:ma! Amo hou da doaga:mu, be soge wadela:mu eso da asa. <sup>8</sup> Dunu fi da heda:le, dunu fi enoma bagadewane gegenanumu. Soge eno amola soge eno da ha: bagade ba:mu. Bebeda:nima bagohame amola ba:mu. Goe da osono bagade se nabasu hou ea muni hamosu agoane ba:mu. Uda da mano lalelegemu gadenesea, fedege agoane, amo se nabasu defele da ba:mu.

<sup>9</sup> \*Be dilia dawa:ma! Eno dunu da dili fofada:musa:, afugili oule masunu. Ili da sinagoge diasu ganodini dili famu. Be dilia da Gode Ea Sia: Ida:iwane ilima olelemusa:, ouligisu dunu amola hina bagade dunu ilima fofada:musa: doaga:mu.

<sup>10</sup> Be hidadea, soge wadela:mu eso mae doaga:le, Na fi dunu da olelebeba:le, dunu fifi asi gala huludafa da Gode Ea Sia: Ida:iwane nabimu.

<sup>11</sup> Be ilia da dili afugili, fofada:musa: gagulaligisia, dilia fofada:su dunuma sia:muba:le, mae da:i dioma. Amo esoga, dilia dogo ganodini sia:musa: dawa:sea, sia:ma. Be dilia lafidili sia:sea, amo sia: da dilia sia: hame be Gode Ea A:silibu Hadigidafa Gala amo Hi fawane da dilia lafidili sia:mu. <sup>12</sup> Dunu mogili da ilia olalali hohonone, ouligisu dunu medole legema:ne ilima imunu. Eda da ea mano bogoma:ne, hohonone, ouligisu dunuma imunu. Mano ilia wa:legadole,

---

\* 13:9: Ma:diu 10:17-20; Luge 12:11-12

ilia eda amola ame medole legema:ne, honone, ouligisu dunuma imunu. <sup>13</sup> †Dilia da Na hou lalegaguiba:le, dunu huluane da dili higamu. Be nowa da mae yolele, soqe wadela:mu eso amoga doaga:sea, e da Gode Ea gaga:su hou ba:mu.

*Wadela:i Bagade Liligi*  
(*Ma:diu 24:15-28; Luge 21:20-24*)

<sup>14</sup> ‡Be Wadela:i Bagade liligi, amo sema soqebi ganodini lebe ba:sea (Idisu dunu! Dilia noga:le dawa:ma!), Yudia soqe dunu ilia goumiga doaga:musa: hobeama:ma!

<sup>15</sup> §Nowa dunu da diasu da:iya gadodili dabuagado esalea, e da ea diasu ganodini ea liligi lamusa: maedafa masa:ma. <sup>16</sup> Nowa dunu da odagiaba esalea, ea diasuga abula lala bu sinidigili maedafa masa:ma. <sup>17</sup> Amo eso ganodini, uda da abula agui galea, amola uda ilia mano dodo nanebe, ilia da se bagade nabimu. <sup>18</sup> Dilia hobeale masunu eso da anegagi esoga mae ba:ma:ne, Godema sia:ne gadoma. <sup>19</sup> \*\* Amo eso ganodini se nabasu bagadedafa ba:mu. Gode osobo bagade hahamone, fa:no se nabasu eno huluane, amo eso da baligimu. Amola gowane eso da bu hame ba:mu. <sup>20</sup> Be Gode da amo se nabasu eso hame hedofamu ganiaba, dunu huluane da bogogia:la:loba. Be Gode Ea ilegei dunuma asigiba:le, E da amo eso hedofamu.

---

† 13:13: Ma:diu 10:22 ‡ 13:14: Da:niele 9:27, 11:31, 12:11  
§ 13:15: Luge 17:31 \*\* 13:19: Da:niele 12:1; Wamolegei Sia: Olelesu 7:14

21 Amo esoga, eno dunu da dilima amane sia:mu, `Ba:ma! Gelesu da goea' o `E da goegawi esala!' Amo sia: mae nabima. 22 Oogosu Mesaia dunu amola oogosu balofede dunu da heda:le, gasa bagade musa: hame ba:su hou hamomu. Amaiba:le, Gode Ea ilegei dunu da amo wadela:i dunuma gadenenewane fa:no bobogemusa: dawa:mu. 23 Be dilia sosodo aligima! Bai Na da wali amo hou mae doaga:iwane dilima fa:no misunu hou huluane olelei dagoi.

*Dunu Egefe Ea Bu Misunu Eso*  
(Ma:diu 24:29-31; Luge 21:25-28)

24 †† Amo esoga, se nabasu eso fa:no agoane, eso ea hadigi da afadenene bu gasi agoane ba:mu. Oubi amola da hame hadigimu. 25 †† Gasumuni huluane da muga sa:ili, mu ganodini liligi huluane da bagadewane ugugumu. 26 §§ Amasea, osobo bagade dunu huludafa da Dunu Egefe hadigi amola gasa bagade hamoi, mumobi ganodini manebe ba:mu. 27 Amasea, E da Ea a:igele dunu ili asunasili ga (north), ga (south), guma:goe amola gusugoe osobo bagade ea dibiga eno dibiga amoga hogole ba:loba, ilia da Gode Ea ilegei dunu huluane lidimu.

*Figi Ifa ea Olelesu*  
(Ma:diu 24:32-35; Luge 21:29-33)

---

†† 13:24: Aisaia 13:10; Youele 2:10, 2:31, 3:15; Wamolegei Sia: Olelesu 6:12; Isigiele 32:7; †† 13:25: Aisaia 34:4; Wamolegei Sia: Olelesu 6:13; Youele 2:10 §§ 13:26: Da:niele 7:13; Wamolegei Sia: Olelesu 1:7



28 Figi ifa fedege olelesu sia: dawa:ma. Maga:me heda:le, lubi lasea, esoi bagade da gadenesa galebe dilia dawa:. 29 Amaiba:le, dilia da Na olelei liligi ba:sea, ilegei eso da gadenesa galebe dawa:ma. E da logo holeiga doaga:i dagoi, amo dawa:ma. 30 Na dilima dafawane sia:sa! Waha esalebe dunu mogili da mae bogole, amo hou huluane ba:mu. 31 Muagado amola osobo bagade da mugululi, hamedafa ba:mu. Be na sia: da mae mugululi, dialalalumu.

*Dunu huluane da Yesu E Bu Misunu Eso Hame Dawa:*  
(Ma:diu 24:36-44)

32 \*\*\* Be dunu huluane da Na bu misunu ilegei eso hame dawa:. A:igele dunu amola Na da hame dawa:. Ada Gode Hi fawane dawa:. 33 Be sosodo aligima amola ha:esaloma! Bai eso ilegei dilia hame dawa:beba:le! 34 ††† Amo misunu liligi da dunu e badilia ga sogega masunu agoane. Ea diasu yolesimuba:le, e da ea hawa: hamosu dunuma ea diasu noga:le ouligima:ne amola ea hawa: hamoma:ne sia:sa. Diasu logo ouligisu dunuma, logo noga:le ouligima:ne e da sia:sa. 35 Amaiba:le dilia dawa:ma:i! Diasu hina ea bu misunu ilegei olelei amo dilia hame dawa:. Amabela? Daeya, gasimogoa, gagala ga:be galu, hahabe o habogala doaga:ma:bela:? 36 E doaga:le, dilia golai dialebe ba:sa:besa:le, dawa:ma:i! 37 Na dilima sia:i, amowane na da osobo bagade dunu huluanema sia:sa. Sosodo aligima!”

---

\*\*\* 13:32: Ma:diu 24:36 ††† 13:34: Luge 12:36-38

# 14

*Ilia da Yesu Medomusa: Dawa:*  
(*Ma:diu 26:1-5; Luge 22:1-2; Yone 11:45-53*)

<sup>1</sup> \*Eso aduna aligili, Baligisu Lolo Nasu amola Agi ga:gi (Yisidi Hame sali) Lolo Nasu da doaga:mu galu. Gobelesalasu hina amola sema olelesu dunu da Yesu medomusa:, logo wamowane hogoi helelalu. <sup>2</sup> Be ilia da amane sia:i, “Dunu huluane gilisili gegesa:besa:le, Lolo Nasu eso amoga ninia hame fuga:mu.”

*Uda da Bedani Diasuga Gabusiga: Manoma Yesu Ea Dialumaga Sogadigi*  
(*Ma:diu 26:6-13; Yone 12:1-8*)

<sup>3</sup> †Yesu da Bedani moilaiga doaga:sea, E da lebolosi oloi dunu amo ea dio Saimone, ea diasuga ha:i naha esalu. Uda afae da misini, e da igiga hamoi ganagu gagui amo goudane, manoma gabusiga: gala Yesu Ea dialuma da:iya sogadigi. Amo manoma da muni bagade liligi, ea dio amo ‘nade.’ <sup>4</sup> Be eno dunu da mi hanane gilisili amane sia: dasu, “Gabusiga: manoma da abuliba:le udigili ha:digibala:? <sup>5</sup> Amo gabusiga: manoma bidi lale, 300 Gina lale, amo muni hame gagui dunuma imununa da defea galu!”

<sup>6</sup> Be Yesu E amane sia: “Yolema! Dilia da abuliba:le e se nabima:ne, sia: dalula:? E da Nama ida:iwane hamoi. <sup>7</sup> ‡Dilia da hame gagui dunu eso huluane ba:sa. Eso huluane ilima fidisu logo da diala. Be dilia da Na hobeas hame ba:mu. <sup>8</sup> E da ea gasa defele hamoi dagoi. E da

---

\* **14:1:** Gadili Asi 12:1-27 † **14:3:** Luge 7:37-38 ‡ **14:7:** Mousese ea Malasu 15:11

Na bogomu asigiba:le, Na da:i hodo legema:ne, hidadea hamoi dagoi. <sup>9</sup> Na da dilima dafawane sia:sa! Osobo bagadega soge huluanedafa amoga dunu ilia da na sia: ida:iwane olelesea, ilia da amo uda dawa:ma:ne, ea hou Nama waha hamoi olelemu,”

*Yudase da Yesu Hohonomu Sia:i  
(Ma:diu 26:14-16; Luge 22:3-6)*

<sup>10</sup> Amalalu, Yesu Ea ado ba:su dunu afadafa ea dio amo Yudase, (eda dio da Isaga:liode), da ado ba:su dunu fagoyale yolesili, gobele salasu hina dunuma doaga:le, e da Yesu ilima hohonoma:ne sia:i. <sup>11</sup> Ili da ea sia: hahawane nabi. Ili da ema muni imunu sia:i. Amalalu, Yudase da Yesu ilima hohonomusa: logo hogoi helei.

*Yesu amola Ea Fa:no Bobogesu Dunu da Baligisu Lolo Mai*

*(Ma:diu 26:17-25; Luge 22:7-14,21-23; Yone 13:21-30)*

<sup>12</sup> Agi ga:gi yisidi hame sali, amo Lolo Nasu esoga, Isala:ili dunu ilia Baligisu Eso dawa:musa:, sibi medole legele nasu. Yesu Ea fa:no bobogesu dunu da Yesuma amane sia:i, “Ninia habidili Baligisu Lolo Manusa: hahamoma:bela:?”

<sup>13</sup> Yesu da ado ba:su dunu aduna asunasi. E da elama amane sia:i, “Alia da diasuga doaga:le, dunu da ganagu hano di gaguli ahoanebe ba:mu. E fa:no boboge, <sup>14</sup> e da adi diasuga golili dasea, amo diasu ea edama amane sia:ma, ‘Olelesu E amane sia:sa, Na amola Na ado ba:su dunu Baligisu Lolo Nasu hamomusa:, lolo Nasu sesei olema!’

<sup>15</sup> Amasea, e da diasu gadodili sogebi sesei bagade, liligi momagei amola defele hahamoi, alima olemu. Amogai, Baligisu Lolo moma:ne hahamoma!”

<sup>16</sup> Amalalu, Ea ado ba:su dunu da asili, diasuga doaga:le, Ea ado defele ba:i. Amalalu, ela da Lolo Nasu hahamoi.

<sup>17</sup> Daeya, Yesu amola Ea ado ba:su dunu fagoyale gala da amo diasuga doaga:i.

<sup>18</sup> Šilia da fili, ha:i nana, Yesu E amane sia:i, “Na da dilima dafawane sia:sa! Dunu afadafa wali Na amola gilisili ha:i nanebe, ea da Na hohonomu.”

<sup>19</sup> Iliia da se bagade nabi. Afae afae ilia amane sia:i, “Amo da nala:?”

<sup>20</sup> E da ilima amane sia:i, “Dilia dunu fagoyale ganodini, dunu afae amogili Na agi ga:gi fi hanoga gele iasea, dunu da amo.” <sup>21</sup> “Dunu Egefe da sia: dedei defele bogomu. Be ea hohonosu dunu da se bagade nabimuba:le, e da hame lalelegemu da defea galu ba:mu!”

*Hina Gode Ea Lolo Nasu*

*(Ma:diu 26:26-30; Luge 22:14-20; 1 Golidia 11:23-25)*

<sup>22</sup> Ha:i nanoba, Yesu da agi ga:gi lale, Godema sia:ne gadole, fifili, ilima sagoi. E da amane sia:i, “Lale moma! Amo da na da:i hodo!”

<sup>23</sup> Amalalu, waini hano faigelei ganodini sali amo lale, E da Godema nodone sia:ne gadoi. E da waini hano ilima sagole, ilia huluane na dagoi. <sup>24</sup> \*\*E amane sia:i, “Amo da na

---

Š 14:18: Gesami Hea:su 41:9    \*\* 14:24: Gadili Asi 24:8; Yelemaia 31:31-34

maga:me, dunu bagohame gaga:ma:ne sogadigi. Amoga Na da Godema gousa:musa: gesele nasu gaheabolo ilegesa. <sup>25</sup> Na da dilima dafawane sia:sa! Na da hobeawaini hano mae nawane, Gode Ea Hinadafa Hou soge ganodini fawane gaheabolowane manu.”

<sup>26</sup> Amalalu, ilia da gesami hea:lalu, Olife Goumiga asi.

*Yesu da Bida ea Dafamu Olelei*

*(Ma:diu 26:31-35; Luge 22:31-34; Yone 13:36-38)*

<sup>27</sup> ††Yesu da ilima amane sia:i, “Dilia huluane da Na yolesili, hobeale afia:mu. Gode Ea Sia: da agoane dedei diala, `Na da sibi ouligisu dunu fasea, sibi huluane da hobeale afia:mu!’ <sup>28</sup> ††Be Gode da Na da:i wa:lesisia, Na da Ga:lili sogega dilima bisili masunu.”

<sup>29</sup> Bida da Yesuma bu adole i, “Dunu huluane da hobeale afia:sea, be na da Di hamedafa yolesimu!” <sup>30</sup> Yesu E bu adole i, “Na da dima dafawane sia:sa! Wali gasia, di da hidadea, `Yesu na hame dawa:!’ uadiana agoane sia:mu. Amasea, gagala ea ga:be adunawane nabimu!”

<sup>31</sup> Be Bida da gasawane bu adole i, “Di da bogosea, ani galu bogomu da defea. Be `Di na hame dawa:,’ na da hamedafa sia:mu.”

Ilia huluane da amo defele sia:i.

*Yesu da Gedesemani Sogebi Ganodini Sia:ne Gadoi*

*(Ma:diu 26:36-46; Luge 22:39-46)*

---

†† 14:27: Segalaia 13:7    †† 14:28: Ma:diu 28:16 Saimone da Bida ea dio eno.

<sup>32</sup> Ilia da sogebi ea dio amo Gedesemani, amoga asili doaga:i. Yesu da Ea ado ba:su dunuma amane sia:i, “Gowegai esafulumama! Na da sia:ne gadomu galebe.”

<sup>33</sup> Amalalu, E da Bida, Ya:mese amola Yone oule asili, E da ea dogo ganodini se bagade nabi. <sup>34</sup> E da ilima amane sia:i, “Na da bogomuwane se naba. Guiguda: sosodo aligima!” <sup>35</sup> E da fonobahadi bu asili, osoboga gala:lasa:i. E da Gode da logo ba:sea, Ema se nabimu yolema:ne, Ema sia:ne gadoi. <sup>36</sup> E da amane sia:ne gadoi, “Ada! Na Ada! Di da liligi huludafa hamomusa: dawa:! Amo se nabasu faigeleiga di, Na fisima:ne sia:ma! Be Na hanai liligi hame, Dia hanai liligi fawane Na da hamomu!”

<sup>37</sup> E da bu misini, Ea ado ba:su dunu udiana golai dialebe ba:i. E da Bidama amane sia:i, “Saimone! Abuliba:le golabala? Fonobahadi ha:esalumu da defea galu? <sup>38</sup> Be dafama:ne ado ba:su hou dilima doaga:sa:besa:le, sia:ne gadosa esaloma. Dilia a:silibu da gasa bagade be da:i ea hou da gogaya:i.”

<sup>39</sup> E da bu asili, Ea musa: sia:ne gadoi amo defele bu sia:ne gadoi. <sup>40</sup> E da Ea ado ba:su dunuma bu doaga:le, ilia bu golai dialebe ba:i. Ilia si fadegale esalumu hamedei ba:i. Ilia da ema adole imunu gogoleiba:le udigili esalu.

<sup>41</sup> E da bu asili, amola bu misini, ilima amane adole ba:i, “Dilia abuliba:le bagadewane didalai dianabela:? Defea! Dagoi! Na ilegei eso da doaga:i dagoi. Enoga hohonoiba:le, Dunu Egefe da wadela:i dunu ilia loboga gagulaligi dagoi ba:mu.

42 Wa:legadole masa! Na hohonosu dunu da manebe goea!”

*Ilia da Yesu Afugili Lai*

*(Ma:diu 26:47-56; Luge 22:47-53; Yone 18:3-12)*

43 Yesu E sia:nanoba, Yudase (Yesu Ea ado ba:su dunu fagoyale gala amo fi dunu) da doaga:i. Dunu bagohame, gobihei bagade amola gigi gagui, gobelesalasu, sema olelesu dunu, amola asigilai dunu, amoga asunasiba:le, amo dunu ilia Yudase sigi misi.

44 Hohonosu dunu da hidadea ilima amane dawa:digima:ne olelei, “Nowa: dunu na nonogosea, amo dunu gagulaligili, noga:le sosodo aligili hiouginana masa!”

45 Amalalu, e da Yesuma doaga:sea, “Olelesu!” sia:nu, Yesu nonogoi.

46 Amaiba:le, ilia da Yesu gagulaligi.

47 Be Yesu Ea oule misi dunu afae, ea gobihei duga:le gadole, gobelesalasu Ouligisu ea udigili hawa: hamosu dunu ea ge damuni fasi.

48 Yesu da ilima amane adole ba:i, “Dilia abuliba:le gobihei amola gigi gaguiwane Na gagumusa: misibala:? Na da wamolasu dunula:?”

49 §Eso huluane Na da Debolo Diasu ganodini sia: olelelalu. Dili amola esalebe ba:i, be dilia da Na hame gagulaligi. Be defea! Gode Sia: Dedei didili hamoi dagoi ba:mu defea.”

50 Amalalu, ado ba:su dunu huluane da Yesu yolesili, hobeai.

<sup>51</sup> Ayeligi dunu afadafa, e da abula fawane gasisali, Yesuma fa:no bobogei. Iliya da e gagu-laligimusa: dawa:i. <sup>52</sup> Be e da ea abula fisili, da:i nabadodafa hobeai.

*Yesu da Gobele Salasu, Asigilai amola Sema Olelesu Dunu (Gasolo ilia Gilisisu) Ilima Fofada:i (Ma:diu 26:57-68; Luge 22:54-55,63-71; Yone 18:13-14,19-24)*

<sup>53</sup> Iliya da Yesu afugili, gobelesalasu Ouligisu dunu ea diasuga oule asi. Gobelesalasu hina dunu, sema olelesu dunu amola Gode Ea fi asigilai dunu huluane da gilisi dagoi. <sup>54</sup> Bida da badiliawane fa:no bobogele, gobelesalasu Ouligisu dunu ea diasu gagoi ganodini misini, e amola dadi gagui ouligisu dunu gilisili, lalu housa esalu.

<sup>55</sup> Gobelesalasu dunu amola fofada:su dunu da Yesuma fofada:lalu medomusa: dawa:beba:le, ba:su dunu bagadewane hogoi helei. Be hamedei.

<sup>56</sup> Oogogosu ba:su dunu bagohame, da Yesu Ea hou wadela:musa: oogogle sia:i. Be ilia sia: afae afae da defele hame ba:i.

<sup>57</sup> Amalalu, eno dunu da wa:legadole, Yesu Ea hou wadela:musa:, oogogle amane sia:i,

<sup>58</sup> \*\*\*“Ninia da Ea sia: amane nabi, ‘Na da Gode Ea Debolo Diasu dunuga hamoi, amo Na da mugulumu. Amasea, eso uadiana aligili, Na da Gode Ea Debolo Diasu dunuga hame hamoi, bu gaguli dagomu!’ ” <sup>59</sup> Be amo oogogosu dunu ilia sia: amolawane da defele hame nabi.

<sup>60</sup> Amalalu, gobelesalasu Ouligisu dunu da wa:legadole, Yesuma amane adole ba:i, “Di da

---

\*\*\* 14:58: Yone 2:19



ilia diwaneya udidisu amoma adole imunu hame dawa:bela:?" <sup>61</sup> Be Yesu da ouiya:le esalu. E da sia: afae da hame sia:i. Amalalu, gobele salasu Ouligisu dunu da Ema amane adole ba:i, "Di da Mesaiala:? Di da Gode (Ema ninia nodosa) amo Ea Manodafala:?"

<sup>62</sup> †††Amalalu, Yesu E bu adole i, "Ma! Amola dilia huluane da Na, Dunu Egefe, Gode Bagadedafa amo Ea lobodafadili fibi ba:mu, amola mumobi ganodini manebe ba:mu!"

<sup>63</sup> Amo sia: nababeba:le, gobele salasu Ouligisu dunu da hi abula gadelale, amane sia:i, "Ninia ba:su dunu eno hame hogomu! <sup>64</sup> †††Dilia huluane da Ea lasogole sia: nabi dagoi. Dilia adi dawa:bela:?"

Ilia huluane amo Yesu da wadela:i hamosu dunu sia:ne, E medole legema:ne sia:i.

<sup>65</sup> Amalalu, mogili da Yesuma ilia defo adugaga:le, Ea si dofoga:ne fananu, amane adole ba:i, "Defea! Ba:la:loma! Nowa da Di fabela:?" Sosodo ouligisu dunu da Yesu ea odagia fai.

*Bida da Yesu Na Hame Dawa: Sia:i*  
(Ma:diu 26:69-75; Luge 22:56-62; Yone 18:15-18,25-27)

<sup>66</sup> Bida da gobele salasu Ouligisu dunu ea diasu gagoi ganodini esalu. Amalalu, Gobele salasu Ouligisu dunu ea hawa: hamosu a:fini misini, <sup>67</sup> Bida lalu housa esalebe ba:beba:le, e da Bidama nani sosodoligili, amane sia:i, "Di da Na:salede dunu Yesu amo sigi lalusu."

---

††† 14:62: Da:niele 7:13    ††† 14:64: Gobele Salasu 24:16

<sup>68</sup> Be Bida da gagabole sia:i, “Dia sia:be na da hamedafa dawa:!” Amalalu, asili, e logo holeiga doaga:i. Amo galuwane, gagala gawali ga:be nabi. <sup>69</sup> Amalalu, amogawi amo a:fini da Bida bu ba:i. E da eno dunu lelu ilima amane sia:i, “Goe dunu da Yesu Ea fi dunu.” <sup>70</sup> Be Bida da bu gagabole Yesu e da hame dawa:i sia:i. Be fa:no, eno lelu dunu da amane sia:i, “Hananewane! Di da amo fi dunu. Di da Ga:lili dunu.”

<sup>71</sup> Be Bida da gasa bagadewane amane ilegele sia:i, “Na da Gode Ea Dioba:le amane sia:sa! Dilia waha sia:be dunu na hamedafa dawa:! Na da ogogosa galea, Gode da nama se iasu imunu da defea!”

<sup>72</sup> Amalalu, gagala musa: ga:ne, bu eno ga:be nabi. Yesu Ea musa: sia:i amo, “Di da ‘Yesu na hame dawa:,’ udiana agoane sia:nanu, gagala da aduna ga:be nabimu,” amo sia: bu dawa:iba:le, Bida e se bagade nababeba:le dinanu.

## 15

*Ilia da Yesu Bailadema Fofada:musa: Hiouginana Asi*

*(Ma:diu 27:1-2,11-14; Luge 23:1-5; Yone 18:28-38)*

<sup>1</sup> Hahabedafa, gobelesalasu hina dunu, asigilai dunu amola sema olelesu dunu da Yesu fuga:ma:ne, gilisili fofada:i. Amalalu, ilia da Yesu afugili, sia:nega la:gili, Bailade ea diasuga hiouginana asili, ema i. <sup>2</sup> Bailade da Yesuma amane adole ba:i, “Di da Yu dunu ilia Hina esalabela:?” Yesu E bu adole i, “Di sia:be gowane goa!”

<sup>3</sup> Gobele salasu hina dunu huluane da Yesuma halalewane, diwaneya udidu.

<sup>4</sup> Amaiba:le, Bailade da Yesuma bu amane adole ba:i, “Di abuliba:le bu hame adole iabela:? Ilia Dima diwaneya udidibi amo nabima!”

<sup>5</sup> Be Yesu E da hamedafa bu adole iabeba:le, Bailade da fofogadigi.

*Ilia da Yesu Fuga:ma:ne Sia:i*

*(Ma:diu 27:15-26; Luge 23:13-25; Yone 18:39—19:16)*

<sup>6</sup> Ode huluane, Baligisu Lolo Nasu eso amoga, Bailade da agoane hou hamosu. E da se iasu diasu ganodini sali dunu afadafa amo ea logo doasisu. <sup>7</sup> Amo odega, hohonosu amola wamolasu dunu ea dio amo Bala:ba:se amo da se iasu diasu ganodini esalu.

<sup>8</sup> Amalalu, dunu huluane da Bailadema doaga:beba:le, e da ea ode huluane hamosu bu hamoma:ne sia:beba:le, <sup>9</sup> Bailade da amane sia:i, “Na da Yu dunu fi ilia Hina Bagade ea se iasu logo doasima:bela:?” <sup>10</sup> Bai gobele salasu dunu ilia da mudale, mi hanaiba:le Yesu afugili misi, amo hou e dawa:i galu.

<sup>11</sup> Be gobele salasu ouligisu dunu ilia da gasa fili, dunu huluane gilisi amo ougima:ne wili gala:beba:le, dunu huluane ilia Bala:ba:se ea se iasu logo doasima:ne halasu.

<sup>12</sup> Amalalu, Bailade da ilima bu adole ba:i, “Amaiba:le, amo dunu, dilia Yu Hina Bagade dio asuli, na da Ema adi hamoma:bela:?”

<sup>13</sup> Ilia da ema halale sia:i, “E bulufalegeiga fuga:ma!”

<sup>14</sup> Bailade da ilima bu adole ba:i, “Abuliba:le? E da adi wadela:i hou hamobela:?” Be ilia gasa bagadewane halasu, “E bulufalegeiga medole legema!”

<sup>15</sup> Amaiba:le, Bailade da dunu huluane ema hahawane ba:ma:ne, Bala:ba:se ea se iasu logo doasi dagoi. Amalalu, ea sia:beba:le, ilia da Yesu efe fegasuga fai. Amalalu, e da Yesu bulufalegeiga fuga:ma:ne, ea dadi gagui dunuma iasi.

*Dadi Gagui da Yesuma Oufesega:su  
(Ma:diu 27:27-31; Yone 19:2-3)*

<sup>16</sup> Amalalu, Bailade ea dadi gagui dunu ilia da Yesu amo Gamane hina ea diasu gagoi ganodini oule asi. Ili da dadi gagui huluane gilisima:ne sia:i. <sup>17</sup> Amalalu, ilia da Ea abula fadegale, yoi abula ea da:iga idiniginisi. Ili da aya: gaga:nomei lale, amoga habuga sisiga:le amuli, Ea dialumaga figisi. <sup>18</sup> Ili da Ema oufesega:ne, lobo fofaiale, amane sia:i, “Yu dunu ilia Hina Bagade dunu mae bogole, ode bagohame esalumu da defea.”

<sup>19</sup> Ili da Ea dialuma saga:ga fai. Ili da Ema defo adugagala:i amola muguni bugili, bu habosesei. <sup>20</sup> Oufesega:i dagobeba:le, ilia da Ema yoi abula fadegale, ea abuladafa bu idiniginisi. Amalalu, ilia da Yesu bulufalegeiga fuga:musa:, hiouginana asi.

*Ili da Yesu Bulufalegeiga Dabagala:i  
(Ma:diu 27:32-44; Luge 23:26-43; Yone 19:17-27)*

21 \*Ilia da logoga asili, Sailini soqe dunu ea dio amo Saimone logoga ahoanebe ba:i. Amo dunu ea mano ela dio amo A:legesa:nede amola Lufase. E da ea soqe yolesili, moilai bai bagadega manebe ba:i. Dadi gagui dunu ilia da Saimone amo Yesu Ea bulufalegei lale, gisa masa:ne logei. 22 Ilia da Yesu Gologoudia soqebiga hiouginana asili doaga:i. Gologoudia dawa:loma:ne da “Dialuma gasa soqebi.” 23 Ilia waini hano amola gamogai manoma gilisili, Yesuma moma:ne imunusa: dawa:i. Be Yesu E hame mai. 24 †Ilia da Yesu bulufalegeiga dabagala:i. Ilia da Ea abula huluane lama:ne, igi fonobahadi amoga ululuale hedei.

25 Ilia da hahabe ‘9 ougologe’ agoaneYesu bulufalegeiga dabagala:i. 26 Yesuma diwaneya udidisu da agoane dedene legei ba:i, “Yu fi ilia Hina Bagade.” 27 Wamolasu dunu aduna, ela amola Yesu ili gilisili eno bulufalegeiga dabagala:i dagoi ba:i. Afae da Ea lobodafadili amola afae da Ea lobo fofadidili ba:i. 28 ‡Amaiba:le, Gode Ea sia: agoane dedei diala, “E da sema wadela:su dunu ilia se iasu defele ba:i!”, amo sia: defele hamoi dagoi ba:i. 29 §Baligili ahoasu dunu da ahoasea, ilia dialuma fofoga:ne amane sia:i, “Ai! Di da Debolo Diasu mugululi, eso udiana fawane hawa: hamone bu gagumu sia:beba:le, 30 Wali bulufalegei fisili, moiga gudu sa:ima! Disu Di gobele gaga:ma!”

31 Gobelesalasu hina dunu amola sema olelesu

\* 15:21: Louma 16:13 † 15:24: Gesami Hea:su 22:18

‡ 15:28: Aisaia 53:12 § 15:29: Gesami Hea:su 22:7, 109:25; Maga 14:58; Yone 2:19

dunu da gilisili oufeseaga:ne, amane sia: dasu, “E da eno dunu gaga:i galu. Be Hi da:i Hi gaga:mu da hamedei ba:sa.

<sup>32</sup> Mesaia, Isala:ili Hina Bagade da wahadafa gudu sa:imu da defea! Amasea, ninia da Ea hou dafawaneyale dawa:mu.” Wadela:i hamosu dunu aduna, eno bulufalegeiga dabagala:i amola, ela da Yesuma lasogole sia:i.

*Yesu E Bulufalegeiga Bogoi*

*(Ma:diu 27:45-56; Luge 23:44-49; Yone 19:28-30)*

<sup>33</sup> Esomogoa, eso ea hadigi da dedeboi dagoi ba:i. Aua udiana amoga, gasi fawane ba:i.

<sup>34</sup> \*\* Amalalu, ‘3 ougologe’ agoane, Yesu E bagade wele sia:i, “Ilouai! Ilouai! Lama sabagadanai?” Amo sia: dawa:loma:ne da, “Na Gode! Na Gode! Dia abuliba:le Na yolesibala:?”

<sup>35</sup> Dunu gadenene lelu, mogili ilia amane sia:i, “E da Elaidia misa:ne wele sia:sa!”

<sup>36</sup> †† Dunu afae da hehenane, hano nasu abula lale, waini hano ganodini gele, amalalu daguluga gosagili, Yesu moma:ne, Ema iasu. E amane sia:i, “Waha aligima! Elaidia da E bulufalegeiga lale gudula misa:bela:? Ninia da ba:mu!”

<sup>37</sup> Yesu da bu bagade wele sia:nanu, bogoi dagoi.

<sup>38</sup> †† Amalalu, abula bagade Debolo Diasu ganodini gaga:ma:ne dialu, da gadodili gadelale, gudu fada:ne fasili, adunawane ba:i. <sup>39</sup> Gamane dadi gagui hina dunu amo da Yesu Ea ba:le

---

\*\* 15:34: Gesami Hea:su 22:1 †† 15:36: Gesami Hea:su 69:21

†† 15:38: Gadili Asi 26:31-33

gaidili lelu. E da Yesu Ea bogoi ba:beba:le, amane sia:i, “Dafawane! Amo dunu da Gode Ea Manodafa galu!” <sup>40</sup> §§Uda eno amola ilia badilia lela ba:lalu. Amo da Meli Ma:gadala, Meli eno (Ya:mese, amola Yousefe ela ame) amola Saloumi. <sup>41</sup> Yesu da Ga:lili sogega esaloba, amo uda da Yesuma fa:no bobogei amola E fidisu. Eno uda bagohame, ilia amola da Yesuma fa:no bobogele, Yelusalemega doaga:i, ilia amola da amogawi esafulubi ba:i.

*Ilia da Yesu Ea Da:i Hodo Gele Gelaboga Sali (Ma:diu 27:57-61; Luge 23:50-56; Yone 19:38-42)*

<sup>42</sup> Amo eso da Lolo Nasu Hahamosu eso. Sa:bade eso da aya doaga:mu galu.

<sup>43</sup> Amaiba:le, daeya, A:limadia moilai dunu e dio amo Yousefe, (e da mimogo Gasolo dunu, amola e da Gode Ea Hinadafa Hou hogolalu), ea dogo denesini, Bailadema doaga:le, Yesu Ea da:i hodo ema ima:ne sia:i. <sup>44</sup> Yesu da bogoi dagoi nababeba:le, Bailade da fofogadigi. Amalalu, e da dadi gagui hina dunu ema misa:ne sia:beba:le, Yesu da dafawane bogobayale, ema adole ba:i.

<sup>45</sup> E da dadi gagui hina amo ea sia:ne iasu lai dagoloba, e da Yousefema Yesu E da:i hodo lama:ne sia:i.

<sup>46</sup> Amalalu, Yousefe da bogoi ahea:ya:i abula bidi lale, Yesu Ea da:i hodo bulufalegeiga duga:le, bogoi abulaga sosone, gele gelabo (amo da magufuga dogoi) amo ganodini sali. E da wagebi igi bagade bebesole, amoga logo ga:si

dagoi. <sup>47</sup> Meli Ma:gadala amola Yousefe ea:me Meli da Yesu Ea da:i hodo gele gelabo ganodini salabe ba:i.

## 16

*Yesu da Uhini, Wa:legadoi*

*(Ma:diu 28:1-8; Luge 24:1-12; Yone 20:1-10)*

<sup>1</sup> Sa:bade eso aligili, amogalu, Meli Ma:gadala, Ya:mese ea ame Meli amola Saloumi, ilia da manoma Yesu Ea da:i hodo legemusa: bidi lai. <sup>2</sup> Iliā da Sada:i hahabedafa Yesu Ea gele gelaboga doaga:musa: asi. <sup>3</sup> Asili, ilia da amane sia: dasu, “Nowa da nini fidili, logo ga:su bebesole doasima:bela:?” (Bai gele da bagadedafa ba:i.) <sup>4</sup> Be ilia ba:le gadole, logo ga:su bagade da bebesole fasili, logo da doasi dagoi ba:i. <sup>5</sup> Amalalu, ilia da gele gelabo ganodini golili sa:i. Iliā da beda:ga fofogadigi galu, ayeligi dunu ahea:ya:i abula amoga idiniginisi, gele gelabo lobodafa la:ididili esalebe ba:i.

<sup>6</sup> E da ilima amane sia:i, “Mae beda:ma! Na dawa: dilia da Na:salede dunu Yesu bulu-falegeiga medoi, amo hogosa. E da guiguda: hame. E da uhini wa:legadoi. Ba:ma! Sogebi amoga ilia da E ligisi da goea! <sup>7</sup> \*Be wali dilia Ea ado ba:su dunu amola Bida ilima amo hou olelela masa! ‘Yesu da Ga:lili sogega dilima bisili masunu. Amo sogega dilia da Ea musa: sia:i defele, Yesu ba:mu.’ Amo sia: olelela masa!”

<sup>8</sup> Amalalu, uda ilia beda:ga fofogadigili yaguguiba:le, gele gelabo yolesili, hobeai dagoi. Iliā da beda:iba:le, eno dunuma hame sia:i.

---

\* 16:7: Ma:diu 26:32; Maga 14:28



(Maga 16:9-20 da musa:dafa meloa dedei amo ganodini hame dedene legei.

Amabela:? Eno dunu da fa:no amo meloa dedebela:?)

*Meli Ma:gadala da Yesu Ba:i*

*(Ma:diu 28:9-10; Yone 20:11-18)*

<sup>9</sup> Yesu da Sada:i hahabedafa uhini wa:legadoloba, Meli Ma:gadala da Ea da:i hidadea ba:i. Musa:, Yesu da Fio a:silibu fesuale gala, Meli ea dogo ganodini aligila sa:i, amo fadegale fasi dagoi. <sup>10</sup> Meli da asili, Yesu Ea sigi ahoasu dunu disa esalu, ilima Yesu da wa:legadoi dagoi, amo olelei. <sup>11</sup> Be Meli da Yesu da esalebe amola e da Ea da:i ba:i dagoi, amo oleleiba:le, ilia da ea sia: dafawaneyale hame dawa:i.

*Ado ba:su Dunu Aduna da Yesu Ba:i Dagoi*

*(Luge 24:13-35)*

<sup>12</sup> Fa:no, Yesu da da:i hisuwane hamone, misini, Ea ado ba:su dunu aduna soge enoga lalebe, elama misi dagoi. <sup>13</sup> Ela da bu sinidigili, eno ado ba:su dunuma adole i. Be ilia da amo sia: dafawaneyale hame dawa:i.

*Ado ba:su Dunu Gidayale Gala da Yesu Ea Da:i Ba:i*

*(Ma:diu 28:16-20; Luge 24:36-49; Yone 20:19-23; Asunasi Dunu Iliya Hou 1:6-8)*

<sup>14</sup> Fa:nodafa, Yesu da Ea ado ba:su dunu gidayale gala ilima misi. Iliya da ha:i nanebe ba:i. Eno dunu da Ea da:i hodo bu esalebe ba:i dagoi. Be amo gilisi ado ba:su dunu ilia da dafawaneyale hame dawa:beba:le, Yesu da

ilima gagabole sia:i. <sup>15</sup> †E da ilima amane sia:i, “Dilia! Osobo bagade soge huluane amoma asili, fifi asi gala dunu huluane nabima:ne, Na sia: ida:iwane olelema! <sup>16</sup> Nowa dunu da dafawaneyale dawa:sea:, hanoga fane salasiswa, e da eso huluane Fifi Ahoanusu ba:mu. Be nowa da dafawaneyale hame dawa:sea, e da gugunufinisima:ne fofada:su ba:mu. <sup>17</sup> Na hou lalegagui dunu da musa: hame ba:su gasa bagade hou hamomu. Ilia da Na Dioba:le sia:sea, wadela:i a:silibu eno dunu ilia dogoga aligila sa:i, amo da fadegale fasimu.

Ilia gona:suga sia: hisu hisu sia:mu. <sup>18</sup> Ilia da medosu sania gagua gadosea, o bogosu hano nasea, hame bogomu. Ilia da oloi dunu amoga ilia lobo ligisia, oloi da uhimu.”

*Gode da Yesu Hebene Sogega Lale Gadoi*

*(Luge 24:50-53; Asunasi Dunu Ilia Hou 1:9-11)*

<sup>19</sup> ‡Yesu da Ea fa:no bobogesu dunuma sia:nanu, Gode da E Hebene sogega lale gadoi. E da Gode Ea gasa bagade lobodafadili fi dagoi. <sup>20</sup> Amalalu, Ea fa:no bobogesu dunu da asili, soge huluane amo ganodini Ea sia: olelelalu. Hina Yesu Gelesu da ilia hawa: hamonanu fidisu. Amola ilia sia: da dafawane amo olelema:ne, E da ilia sia: fa:no amo gasa bagade musa: hame ba:su hou hamosu.

Sia: Ama Dagoi

---

† 16:15: Asunasi Dunu Ilia Hou 1:8 ‡ 16:19: Asunasi Dunu Ilia Hou 1:9-11

**GODE EA SIA: IDA:IWANE GALA**  
**The Holy Bible in the Bedamuni language of Papua**  
**New Guinea**  
**Buk Baibel long tok ples Bedamuni**

Copyright © 2000 Tom Hoey

Language: Bedamuni (Beami)

Translation by: Tom Hoey

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2019-12-12

---

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 Mar 2023 from source files dated 30 Nov 2021

28e512c8-4603-5063-83de-bc2fd6fa3b51